

လွိုင်ကော်
Loikaw

မြစ်ကြီးနား
Myitkyina

ဘားအံ
Hpa An

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍ
ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အယူအဆအားနားလည်သဘောပေါက်ကြပုံ
ဒေးဗစ်ဟုမ်၊ တင်မောင်သန်းနှင့် ကင်(မ်)နှင့်
မူဝါဒရေးရာဆွေးနွေးချက်စာတမ်းငယ် အမှတ်(၂)

ရန်ကုန်
Yangon

နေပြည်တော်
Naypyitaw

မန္တလေး
Mandalay

မြောက်ဦး
Myauk-U

ထားဝယ်
Dawei

The Asia Foundation
Improving Lives, Expanding Opportunities

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အယူအဆအားနားလည်သဘောပေါက်ကြပုံ

ဒေးဗစ်ဟုမ်၊ တင်မောင်သန်းနှင့် ကင်(မ်)နှင့်

မူဝါဒရေးရာဆွေးနွေးချက်စာတမ်းငယ်
အမှတ်(၂)

ဇွန်လ၊ ၂၀၁၅

ယခုမူဝါဒရေးရာဆွေးနွေးချက် စာတမ်းငယ်သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အယူအဆအား နားလည်သဘောပေါက်ကြပုံ၊ ဇွန်လ ၂၀၁၅ ဒေးဗစ်ဟုမ်၊ တင်မောင်သန်းနှင့် ကင်(မ်)နှင့် တို့၏ မူရင်းသုတေသန စာစောင်အား အနှစ်ချုပ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မူရင်းသုတေသနစာစောင်ကို ဖော်ပြပါ ဝက်ဆိုက်လိပ်စာတွင် ဝင်ရောက်လေ့လာနိုင်ပါသည်။ <http://asiafoundation.org/publications/conceptualizing-public-sector-reform-in-myanmrar-report-burmese/> ရည်ညွှန်းကိုးကား: ဒေးဗစ်ဟုမ်၊ တင်မောင်သန်းနှင့် ကင်(မ်)နှင့် တို့၏ (ဇွန်လ ၂၀၁၅)၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အယူအဆအား နားလည်သဘောပေါက်ကြပုံ။ အာရှဖောင်ဒေးရှင်းနှင့် မြန်မာ့အရင်းအမြစ်ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးအဖွဲ့- စီးပွားရေးနှင့် လူမှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအဖွဲ့

ယခုမူဝါဒရေးရာ ဆွေးနွေးချက်စာတမ်းငယ်နှင့် မူရင်း သုတေသနစာတမ်းကို ဗြိတိန်နိုင်ငံ နိုင်ငံတကာဖွံ့ဖြိုးရေးဌာန (DFID) နှင့် ဩစတြေးလျ နိုင်ငံခြားရေးနှင့် ကုန်သွယ်မှုဌာန (DFAT) မှ ရန်ပုံငွေ ထောက်ပံ့ ပေးထားပါသည်။

တစ်။ ။ နိဒါန်း

၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစတင်ပြီး ဖိစီးနှိပ်စက်သည့် နိုင်ငံရေးစနစ်မှ လူထု အလိုကျ ဖွံ့ဖြိုးရေးကို ဦးစားပေးသည့်စနစ်သို့ ပြောင်းလဲခြင်းနှင့် အတူ အပြောင်းအလဲကြီးများကို ဆက်တိုက်တွေ့မြင်လာရသည်။ စီးပွားရေး နှင့် နိုင်ငံရေး အသွင်ပြောင်းလဲခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များ ကိုလည်း ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများနှင့်အတူ ဆက်တိုက်ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန် ပြင်ဆင်ထား သည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ လတ်တလောနှစ်များအတွင်း တိုးတက်ရရှိလာသည့် ပွင့်လင်းစွာထုတ် ဖော်ပြောဆိုနိုင်သည့် အခွင့်အရေးများကြောင့် အစိုးရပေါ်ထားရှိသည့် မျှော်လင့်ချက်များ မှာလည်း မြင့်တက်လာသည်။ တောင်းဆိုမှုများကိုလည်း အထင် အရှား တွေ့ရှိလာရသည်။ လူထုအလိုကျဖွံ့ဖြိုးရေး (people centred development) အစီအစဉ်၏ အစိတ်အပိုင်းအနေ ဖြင့် သမ္မတဦးသိန်းစိန်အစိုးရသည် ပြည်သူ့ကဏ္ဍတွင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲ မှုအချို့ကိုစတင်ခဲ့သည်။ နေပြည်တော်မှဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းအစား ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၊ ခရိုင်များ၊ မြို့နယ်များသို့ ဆုံးဖြတ် ချက်ချခွင့်များ ဖြေလျော့ချထားပေးခဲ့သည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ပြည်သူများ၏ ဆန္ဒများ ပါဝင်စေရန်အတွက် ရပ်ထဲရွာထဲမှ ပုဂ္ဂိုလ် အချို့ကို စုစည်းပြီး မြို့နယ်ကော်မတီများကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ဖြေ ရှင်းရမည့် ကိစ္စအများအပြား ကျန်ရှိနေသည်။

- ၁၉၄၈ မှ ၂၀၀၈ ထိ ကျင့်သုံးခဲ့သည့် စစ်တပ်အုပ်ချုပ်ရေး၏ ကျန်ရစ် အမွေအနှစ်အနေဖြင့် ပြည်သူ့ရေးရာ ဥပဒေများ၊ အင်စတီကျူးရှင်းဖြင့် ဆောင်ရွက်စီမံရမည့်အစား ညွှန်ကြားချက် များ၊ အမိန့်များဖြင့်သာ အုပ်ချုပ်သည့်စနစ်ကို ချန်ထားခဲ့သည်။

- ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေအရ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် စည်းကမ်းပြည့်ဝ သော ဒီမိုကရေစီစနစ်အရ ကာကွယ်ရေး၊ ပြည်ထဲရေး၊ နယ်စပ် လုံခြုံရေး ကဲ့သို့သော အရေးပါသည့် ဝန်ကြီးဌာနများကို စစ်တပ် အား ထိန်းချုပ်ခွင့် ပေးအပ်ထားသည်။

- ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနလက်အောက်ခံ အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေး ဌာနသည် ပြည်သူ့ရေးရာ စီမံအုပ်ချုပ်မှုတွင် အဓိကနေရာ ရယူ ထားသည်။

- ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေ ဇယား ၂ နှင့် ၅ အရ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်း ဒေသကြီး အစိုးရများသည် ဥပဒေပြုခွင့်၊ ဘဏ္ဍာငွေအသုံးပြုခွင့် အနည်းငယ်သာ ရှိသည်။ (၂၀၁၅ ဇူလိုင်တွင် အခြေခံဥပဒေ ပြင် ဆင်ခြင်းရာ၌ လုပ်ပိုင်ခွင့်အချို့ တိုးတက်ထည့်သွင်းပေးထားသည်)

- လက်ရှိ ဘတ်ဂျက်လုပ်ငန်းစဉ်သည် လွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ များထံသို့ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက် အနည်းငယ် ကိုသာ တင်ပြအသိပေးနိုင်သည်။ ဘတ်ဂျက်ရလဒ်ကောင်းများ

ပေါ်ပေါက်စေရန် ဝင်ရောက်အကြံပြုနိုင်သည့် အခွင့်အလမ်း အနည်းငယ်သာရှိသည်။

- ဝန်ကြီးဌာနအများစု၏ ဝန်ထမ်းခန့်ထားမှုသည် ထူးချွန်မှုပေါ် အခြေခံ ခြင်းမဟုတ်ဟု ပြည်သူ့အများစုက လက်ခံထားကြသည်။ စစ်တပ် အရာရှိဟောင်းများသည် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်း ရာထူးကြီးများ အားလုံးနီးပါး တွင် ဝင်ရောက်နေရာယူထားသည်။

- နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများသည် ၎င်းတို့၏အကျိုးကို ထိထိရောက်ရောက် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ခြင်း မရှိဟု တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု အတော်များ များက ခံယူထားသည်။ အထူးသဖြင့် နယ်ဝေးဒေသများတွင် ဖြစ်သည်။

- လုပ်ငန်းစီမံအုပ်ချုပ်မှုများ အဆင့်မြှင့်တင်ခြင်းဖြင့် နိုင်ငံပိုင် လုပ်ငန်းများအဖို့ အမြတ်အစွန်း ပို၍ရရှိလာမည်ဖြစ်သည်။ စီမံမှု ကောင်းများ၊ စာရင်းစစ်နှင့်အစီရင်ခံခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များ အဆင့် မြှင့်ခြင်းတို့ဖြင့် နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းများနှင့် စစ်တပ်ထိန်းချုပ်သည့် လုပ်ငန်းများ ပို၍တိုးတက်လာမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ တိုးတက် လာခြင်းဖြင့် ခရိုနီအားကိုး အရင်းရှင်စနစ် (crony capitalism) ပေါ် မှီခိုနေခြင်းကို လျော့ချနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

- သဘာဝသယံဇာတ စီမံမှုပုံစံများ ပြုပြင်ခြင်းကို မဆိုးမတူ ဆောင်ရွက်နိုင်မှသာ မညီမျှမှုနှင့် အကျင့်ပျက်လာဘ်စားမှုများ ပေါ်ပေါက်စေသည့် သယံဇာတကျိန်စာသို့ ဦးတည်နေသည့် ရေနံ နှင့်ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်မှုများကို ရပ်တန့်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

အထက်ဖော်ပြပါပြဿနာတက်နိုင်ဖွယ် ကိစ္စရပ်များ ရှိသော်လည်း နိုင်ငံရေးအစုအဖွဲ့အသီးသီးမှ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလိုလားသူများ တွင် တူညီသည့်ရပ်တည်ချက် အများအပြားရှိနေသည်။ အစွန်း ရောက် နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ ဆွေးနွေးချက်များ သို့မဟုတ် သတင်း ဖော်ပြချက်များတွင် မတွေ့ရှိနိုင်သည့် အခြေအနေများ ဖြစ်ပါ သည်။ နိုင်ငံရေးယုံကြည်မှု (political trust) သည် တန်ဖိုးကြီးလှပြီး အစိုးရနှင့် ပြည်သူကြား ယုံကြည်မှု ပြန်လည် တည်ဆောက်ရန် ရည်ရွယ်သည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုလျှောက် ကျော်ဖြတ်ရမည့် အခက်ခဲဆုံး စိန်ခေါ်မှုဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်သူ့ကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာ များအတွက် အဖြေရှာသည့်အခါတိုင်းတွင် အာရှနှင့် ကမ္ဘာတလွှား ကိုသာ မျှော်ကြည့်ပြီး နိုင်ငံ၏ အတိတ်ကာလ ပြည်သူ့ရေးရာစီမံမှု သမိုင်းအစဉ်အလာကောင်းများမှ သင်ခန်းစာယူရန် မေ့လျော့နေ သည်မှာလည်း အကြိမ်ကြိမ်ဖြစ်သည်။

ယခုစာတမ်းငယ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍ အခင်း အကျင်းကို ရှင်းလင်းဖော်ပြမည်ဖြစ်ပြီး လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် ကာလများမှ ပြည်သူ့ကဏ္ဍ ဆောင်ရွက်ခဲ့မှုများမှ သင်ခန်းစာယူနိုင်

သည်များကို ဖော်ထုတ်သုံးသပ်မှုများ ပြုလုပ်ထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ၏ ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍ အားသာချက်၊ အားနည်းချက် အချို့ကို သုံး သပ်ပြသမည်ဖြစ်ပြီး အကျိုးပြုအပြောင်းအလဲကြီးများ ဖော်ဆောင်နိုင်သည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတစ်ရပ် ဖြစ်ပေါ်ရေး အတွက် မူဘောင်နှင့် ရွေးချယ်ရန်လမ်းကြောင်းများကို ဖော်ထုတ် တင်ပြထားပါသည်။

၁.၁။ သမိုင်းနောက်ခံအခင်းအကျင်း (Historical context)

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ခေတ် အမျိုးအစား ၄ မျိုးဖြင့် ခွဲခြားလေ့လာနိုင်သည်။

- ၁) ၁၉၄၈ - ၁၉၆၂ လွတ်လပ်ပြီး ဒီမိုကရေစီအစိုးရခေတ်
- ၂) ၁၉၆၂ - ၁၉၇၄ တော်လှန်ရေးကောင်စီခေတ်
- ၃) ၁၉၇၄ - ၁၉၈၈ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီခေတ်
- ၄) ၁၉၈၈ - ၂၀၁၁ စစ်အုပ်ချုပ်ရေးခေတ်။

ယင်းကာလများအတွင်း အပြောင်းအလဲ အများအပြား ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီး လက်ရှိတွင်လည်း ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။^၁

ဒီမိုကရေစီအစိုးရ (၁၉၄၈ - ၆၂)

နိုင်ငံ၏ ပထမဆုံးသော ဝန်ကြီးချုပ် ဦးနုသည် လူမှုဖူလုံရေးပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုများ၊ ဗဟိုဦးစီးမှုလျှော့ချထားသည့် စီးပွားရေးမူဝါဒများ ချမှတ်ခြင်းနှင့်အတူ အာဏာရှင်စနစ်မှ ဒီမိုကရေစီပုံစံသို့ ကူးပြောင်းရန် အားထုတ်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံသမိုင်းတလျှောက်တွင် ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေပေါ် အခြေခံသည့် ဒီမိုကရေစီအစိုးရ လက်ထက်ကို နိုင်ငံ၏ ပြည်သူ့ရေးရာစီမံမှု ရွှေ့ခေတ်အဖြစ် ပြည်သူအများစုမှာ အမှတ်ရနေကြဆဲဖြစ်သည်။ ဗြိတိန်နိုင်ငံ ဝက်မင်စတာစနစ် (westminster system) ပေါ်အခြေခံထားသည့် ယင်းစနစ်သည် ဒီမိုကရေစီအစိုးရအတွက် ခိုင်မာသည့် ဥပဒေ

မူဘောင်များ ချမှတ်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။^၂ ယင်းကာလ ဆောင်ရွက်ခဲ့ ပုံများမှ နောင်တွင်ဆောင်ရွက်မည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွင် အသုံးပြုနိုင်ရန် အရေးပါသည့် သင်ခန်းစာ အများအပြားကို လေ့လာနိုင်ပါသည်။ အတွင်းဝန်များ၏ အခန်းကဏ္ဍ၊ နိုင်ငံပိုင် စီးပွားရေး ဘုတ်အဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းစီမံမှုနှင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချ ခြင်း ကိစ္စရပ်များ အပါအဝင် သင်ခန်းစာယူနိုင်သည့် ကိစ္စအမျိုးမျိုး ရှိပါသည်။

အရွယ်ရောက်သူများ မဲပေးရွေးချယ်သည့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်နှင့် ပင်လုံစာချုပ်ပါ တောင်တန်းဒေသမှ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ ပါဝင်နိုင်ရန်ပြင်ဆင်ထားသည့် လူမျိုးစုလွှတ်တော် ဟူ၍ လွှတ်တော် ၂ ရပ် ရှိသည်။ ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနုသည် အစိုးရအဖွဲ့ကို ဦးဆောင်သည်။ အခြေခံ ဥပဒေအသစ်အရ ပြည်နယ် ၄ ခုတွင် အစိုးရများနှင့် ဥပဒေပြုကောင်စီများကို ဖွဲ့စည်းသည်။^၃ ၁၉၅၀ တွင် ဦးနုသည် ဖူလုံကြွယ်ဝသည့် နိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် တည် ထောင်ရန်၊ နိုင်ငံတော်ဦးဆောင်သည့် ဖွံ့ဖြိုးရေး လုပ်ငန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် ပြည်တော်သာ စီမံကိန်းကို တင်ပြခဲ့သည်။ ၁၉၆၀ ခုနှစ်တွင် အစိုးရအရွယ်အစားသည် ၃ ဆ ခန့် ကြီးမားလာခဲ့ပြီး ပြန်တမ်းဝင်အရာရှိ ၄၀၀၀၊ ပြန်တမ်းဝင် အဆင့်မဟုတ် သူ ၁၇၀,၀၀၀ တို့က အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများတွင် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြသည်။ အစိုးရအနေဖြင့် စီးပွားရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေးများတွင် တိုးချဲ့ နေရာယူလာသည်နှင့်အမျှ ဝန်ကြီး ဌာနသစ်များ၊ ဌာနသစ်များ၊ ဘုတ်အဖွဲ့များ၊ ကော်ပိုရေးရှင်းများကို တိုးချဲ့ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြသည်။^၄ အစိုးရ၏ အာရုံကြောနှင့် တစ်ယူမျိုး များဟုသတ်မှတ်ထားသည့်အလျောက်နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် အဂတိတရားကင်း၊ စွမ်းရည်ထက်မြက်၊ ရိုးသားခြင်းရှိစေရန် အတွက်ဦးနုသည် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအမျိုးမျိုး ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ဝန်ထမ်းအသစ်များကို လေ့ကျင့်ပေးရန် ပြည်သူ့ရေးရာစီမံမှု သင်တန်းကျောင်းကိုလည်း ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန လက်အောက် တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။

ယင်းကာလမှစတင်ခဲ့သည့် ပြဿနာများသည် နောင်နှစ်ပေါင်း ၅၀ တိုင်အောင် အစိုးရအဆက်ဆက် ဖြေရှင်းရသည်ကိုလည်း မှတ်သားထားရန် အရေးကြီးသည်။^၅ ဦးနုလက်ထက်တွင် စတင်ခဲ့

^၁ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းတွင် အတွင်းဝန်ရာထူးကို ၁၉၇၂ တွင် ဖယ်ရှားလိုက်သည်။

^၂ ၁၉၃၇ ဗမာအစိုးရအက်ဥပဒေအရ ဗမာပြည်ကို ခွဲခြားအုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ဗမာကျေးရွာအက်ဥပဒေ ၁၉၀၇ နှင့် ၁၉၈၉ ဗမာမြူနီစီပယ်ဥပဒေများသည် ပြည်သူ့ရေးရာ အုပ်ချုပ် စီမံမှုအတွက် အခြေခံဥပဒေများဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဥပဒေ ၈၀၀ အနက် တစ်ဝက်ခန့် သို့မဟုတ် ဥပဒေများသည် ထိုခေတ်က ရေးဆွဲခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

^၃ ရှမ်း၊ ကချင်၊ ကရင် နှင့် ကယား (ကရင်နီ)၊ ဗမာအများစုနေထိုင်သည့် တိုင်း ၇ တိုင်း၊ မွန်တိုင်းနှင့် ချင်းဝိသေသတိုင်း၊ ကျွန်းရှိနေသေးသည့် တောင်တန်းဒေသများကို တောင်တန်းဒေသ အုပ်ချုပ်ရေးဌာနက အုပ်ချုပ်သည်။ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်း ကောင်စီ ၁၃ ခုတွင် ဥပဒေရေးဆွဲနိုင်သည့် အာဏာရှိသည်။ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းအစိုးရများတွင် ကိုယ်ပိုင်အတွင်းဝန်များရှိသည်။ အခြေခံအုပ်ချုပ်ရေးကိစ္စရပ်များစီမံရန် အရပ်ဘက်ဝန်ထမ်းခန့်ထားခြင်းကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။

^၄ ကျွန်းသစ်ဘုတ်၊ ပြည်တွင်းရေးကြောင်းဘုတ်အဖွဲ့၊ စိုက်ပျိုးရေးထုတ်ကုန်ဘုတ်အဖွဲ့တို့ဖြင့် နိုင်ငံပိုင်ပြုလုပ်လိုက်သည့် လုပ်ငန်းများကို စီမံသည်။ ရေနံလုပ်ငန်းအပါအဝင် ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီ အများအပြားကို ကဏ္ဍအသီးသီးတွင် ဖွဲ့စည်းလုပ်ကိုင်သည်။ စစ်တပ်ကထူထောင်သည့် ကာကွယ်ရေးဌာန၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းသည် နိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံး စီးပွားရေးလုပ်ငန်းစုဖြစ်လာပြီး ဗမာစီးပွားရေး တိုးတက်ရေး ကော်ပိုရေးရှင်းအဖြစ် အသွင်ပြောင်းခဲ့သည်။

^၅ ဦးနု၏ နိုင်ငံရေးပါတီဖြစ်သော ဖဆပလသည် အစွန်းရောက်လာကာ မညီမညွတ်မှုများ တိုးထက်တိုးပြီး အချင်းချင်းတိုက်ခိုက်နေသည့် အစုငယ်များအဖြစ် ကွဲပြားသွား သည်။ ကျဉ်းမြောင်းပြီး ဘာသာရေးအခြေခံသည့် အမျိုးသားရေးဝါဒသည် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ အားလုံးပါဝင်သည့် ဗမာအမျိုးသားရေးဝါဒကို ဝင်ရောက်အစားထိုးလိုက် သည်။ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းစုံစမ်းရေး ကော်မရှင်သို့ ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနုက - အရက်ဘက် နိုင်ငံဝန်ထမ်းများ၏ အဂတိကင်းမှု၊ တည်ကြည်မှုနှင့် ထက်မြက်မှုကို ထိခိုက်စေသည့် အဆိုးသက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သော လမ်းစဉ်များကို ကျင့်သုံးခဲ့သည် - ဝန်ခံခဲ့သည်။ (Government of Burma 1961, p.4).

သည့် ပြည်တွင်းစစ်နှင့်အတူ ပြည်သူ့ရေးရာစီမံမှု တစ်စတစ်စ ယုတ်လျော့လာမှုများလည်း တပြိုင်နက်တည်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။

တော်လှန်ရေးကောင်စီ (၁၉၆၂ - ၇၄)

၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် တော်လှန်ရေးကောင်စီက အာဏာသိမ်းလိုက်ပြီး ဒီမိုကရေစီအင်စတီကျူးရှင်းများကို ကန့်သတ်လိုက်ပြီး ပြည်သူ့ ရေးရာစီမံမှုတွင် စစ်တပ်ကဏ္ဍကို တိုးမြှင့်ခဲ့သည်။^၆ မြန်မာ့နည်း မြန်မာ့ဟန် ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒပေါ်တွင်အခြေခံပြီး မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ် လမ်းစဉ်ပါတီကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ အာဏာသိမ်းပြီး ၂ နှစ်အကြာတွင် နိုင်ငံရေးပါတီ အားလုံး ဖျက်သိမ်းလိုက်ကြောင်း ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းက ကြေညာခဲ့သည်။ ၁၉၆၂ မှ ၁၉၇၄ ထိ မြန်မာနိုင်ငံသည် အခြေခံ ဥပဒေနှင့် ပြဌာန်းထားခြင်းမရှိသည့် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ် ခြင်းကို ခံခဲ့ရသည်။

တော်လှန်ရေးကောင်စီသည် ဗဟိုအဆင့် လုံခြုံရေးနှင့် အုပ်ချုပ် ရေး ကော်မတီကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသများ၊ ခရိုင်၊ မြို့နယ်၊ ရပ်ကွက်၊ ကျေးရွာအုပ်စု အဆင့်ဆင့်တွင်လည်း ယင်း ကော်မတီများကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းပေါ်ပေါက်ခဲ့ သည့် စင်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး စနစ်များအနက်မှ ရှေးဦးကျသည့်စနစ် ဖြစ်သည်။ လုံခြုံရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေး ဗဟိုကော်မတီသည် အစိုးရအဖွဲ့ကက်ဘီနက်ရှိ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးသို့ အစီရင်ခံခြင်း မပြုဘဲ တော်လှန်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌသို့ တိုက်ရိုက်အစီရင်ခံသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ထဲမှ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ် နောက်တစ်ခုကို ဖန်တီး လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းများမှ ကော်မတီများကို စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအရာရှိများ ဦးဆောင်ပြီး အရပ်ဘက် အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေးဌာနမှ ပံ့ပိုးမှုများပြုလုပ်ကာ အစိုးရမူဝါဒများကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊ အစိုးရဌာနများကို ချိတ်ဆက်ပေး ခြင်းများ ဆောင်ရွက်သည်။

တော်လှန်ရေးကောင်စီသည် စီးပွားရေးတွင် နိုင်ငံတော် ဝင်ရောက် စွက်ဖက်နိုင်ရန် အလျင်အမြန်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး ဒီမိုကရေစီအစိုးရ ခေတ်တွင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် နိုင်ငံပိုင်ပြုလုပ်ခြင်းများကို တိုးချဲ့ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကာ ပြည်သူများ၏ဘဝများသို့ နိုင်ငံတော် စွက်ဖက်

နိုင်မည့် နေရာအဝန်းအဝိုင်းကို ချဲ့ထွင်ခဲ့သည်။^၇ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် နှင့် မန္တလေးတက္ကသိုလ်မှ လွတ်လပ်သော တက္ကသိုလ်ကောင်စီ များကို ၁၉၆၂ ခုနှစ် တွင် ဖျက်သိမ်းလိုက်သည်။ မီဒီယာများ ပေါ်တွင်လည်း အတင်းအကျပ်ထိန်းချုပ်မှုများပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ပုဂ္ဂလိက ပိုင် သတင်းစာအများအပြားကို ပိတ်သိမ်းခြင်း သို့မဟုတ် နိုင်ငံပိုင် သိမ်းယူခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ သံဃာများပေါ်တွင်လည်း ထိန်း ချုပ်မှုများပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့အစည်းကို ၁၉၆၅ တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။

မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ် ၁၉၇၄ - ၁၉၈၈

မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ခေတ်ကို ၁၉၇၄ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင် ခြင်း၊ ဆိုရှယ်လစ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံအဖြစ် ကြေညာခြင်း၊ အရပ်သားအုပ်ချုပ်ရေး ပြန်လည်စတင်ခြင်းတို့ဖြင့် စတင်ခဲ့သည်။^၈ ပါတီစုစည်းလိုက် ခြင်း နှင့်အတူ ပြည်သူ့ဒီမိုကရေစီအသွင်ဖြင့် နိုင်ငံအုပ်ချုပ်မှုပုံစံပြောင်းလဲခဲ့ပြီး နိုင်ငံတော်သည် အရေးအပါဆုံး အစိုးရအဖွဲ့ဖြစ်လာသည်။^၉ ၁၉၆၀ နှစ်များတွင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်အပြီး ပြည်သူ့ရေးရာသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် တသားတည်း နီးပါးဖြစ်လာခဲ့ပြီး နိုင်ငံတော်သည် စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံသားရေးရာကိစ္စများတွင် အဓိကနေရာမှ ပါဝင်လာခဲ့သည်။ ဆိုရှယ်လစ် ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံခေတ်တွင် လွတ်လပ်ရေး နှင့် အတူ ရရှိလာသည့် ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းစနစ်ကို အပြီးတိုင်ဖျက်သိမ်း လိုက်သည်။^{၁၀} ပြည်သူ့စီမံရေးရာဥပဒေများ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ စံသတ်မှတ်ချက်များ ပါဝင်သည့် အတွင်းဝန်လက်စွဲကိုလည်း ဖျက်သိမ်းလိုက်သည်။

မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ် လမ်းစဉ်ပါတီသည် နိုင်ငံရေးပါတီကြီး အဖြစ်သို့အသွင်ပြောင်းလဲလိုက်သဖြင့်ပါတီဖွဲ့စည်းပုံအသစ်သည် နိုင်ငံ အုပ်ချုပ်ရေးဖွဲ့စည်းပုံနှင့် စင်ပိုင်ဖြစ်လာသည်။ အလုပ်သမား ကောင်စီ နှင့် တောင်သူလယ်သမားကောင်စီများကို ကျေးရွာ၊ မြို့နယ်၊ ခရိုင်အဆင့်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းများ၏ကဏ္ဍမှာ လျော့သထက်လျော့လာသည်။ ဥပမာ ပြည်သူ့ရေးရာ မူဝါဒချမှတ် ခြင်းများတွင် ပါဝင်ခြင်း မရှိတော့ဘဲ ယင်းတာဝန်သည် မဆလ

^၆ လုံခြုံရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးကော်မတီမှတဆင့် ဆောင်ရွက်သည်။ ပြည်သူ့ရေးရာစီမံအုပ်ချုပ်မှုများတွင် တပ်မတော်သည် တိုက်ရိုက်ပါဝင်ခြင်း မရှိပါ။
^၇ အစိုးရသစ်သည် ဘဏ္ဍာလုပ်ငန်းတစ်ခုလုံးကို နိုင်ငံပိုင်သိမ်းလိုက်သည်။ သွင်းကုန်ထုတ်ကုန်၊ လက်လီလက်ကား ရောင်းချသည်များကိုလည်း တဆက်တည်းလိုပင် နိုင်ငံပိုင် ပြုလိုက်သည်။ ၁၉၆၀ နှောင်းပိုင်းနှစ်များတွင် အထည်အလိပ်စက်ရုံ၊ သစ်စက်များ၊ ဓာတုလုပ်ငန်းများ၊ စားသောက်ကုန်လုပ်ငန်းများကိုပါ နိုင်ငံပိုင်ပြုလုပ်ခဲ့သည်။
^၈ ပြည်သူ့လွှတ်တော်နှင့် လူမျိုးစုလွှတ်တော်ကို လူထုညီလာခံ (People's Assembly) ဖြင့် အစားထိုးလိုက်သည်။ လူထုညီလာခံမှ တင်မြှောက်လိုက်သည့် နိုင်ငံတော် ကောင်စီသည် ဥက္ကဋ္ဌနှင့် ကောင်စီဝန်ကြီးများကို ခန့်အပ်သည်။
^၉ မဆလ ပါတီသည် နိုင်ငံတော်အာဏာရ တရားဝင်ပါတီဖြစ်လာသည်။ ပါတီတွင်းကော်မတီများသည် အခြားသော နိုင်ငံတော်ဌာနများထက် ပို၍မလျော့ဘဲ အရေးပါလာ သည်။
^{၁၀} တော်လှန်ရေးကောင်စီ၊ ထုတ်ပြန်ချက် အမှတ် ၉၇ ဖြင့် စစ်မတိုင်ခင် နှင့် လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ပိုင်း ဒီမိုကရေစီအစိုးရ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းစနစ်၏ အဓိကကျောရိုးဖြစ်သော အတွင်းဝန်စနစ်နှင့် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို တရားဝင်ဖျက်သိမ်းလိုက်သည်။

ပါတီ ဗဟိုကော်မတီကဲ့သို့သော ပါတီအစိတ်အပိုင်းများ၏ တာဝန် ဖြစ်လာသည်။ နိုင်ငံပိုင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ပြည်သူ့ဝန်ထမ်း ဖွဲ့စည်းပုံထဲသို့ အပြီးပေါင်း ထည့်လိုက်သည်။ နိုင်ငံပိုင် စီးပွားရေး ဘုတ်အဖွဲ့များ၏ စီးပွားရေး စီမံအုပ်ချုပ်မှု ပုံစံများကို ဖယ်ရှားလိုက် သည်။ နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းများမှ အစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် ပြည်သူ့ ဝန်ထမ်းများကြားမှ ခွဲခြားသတ်မှတ်ချက်များကိုလည်း ဖယ်ရှား လိုက်သည်။ နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းများသည် မိခင်ဝန်ကြီးဌာန လက် အောက်မှ ဌာနခွဲ တစ်ခုအနေဖြင့် ဆက်လက်လှုပ်ရှားသည်။

အခြေခံဥပဒေသစ်အရ ပြည်နယ် ၇ ခု၊ တိုင်း ၇ ခု ပေါ်ထွက်လာ ခဲ့သော်လည်း ၎င်းတို့အသီးသီးတွင် ရှိခဲ့သည့် ကွဲပြားသည့် အုပ်ချုပ်မှု စီမံမှုပုံစံများမှာ ကွယ်ပျောက်ပြီး အားလုံးတန်းတူဖြစ် သွားခဲ့သည်။ ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းများသို့ယခင်ကပေးအပ်ထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ပြန်လည်သိမ်းယူလိုက်သည်။ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းအဆင့်တွင် အစိုးရမရှိ၊ ဥပဒေပြုကောင်စီမရှိ၊ အတွင်းဝန်မရှိ ဘဲ ဖြစ်သွားသည်။ ထိုအစား တော်လှန်ရေးကောင်စီ၏ လုံခြုံရေး နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးကော်မတီများကို ပြည်သူ့ကောင်စီအက်ဥပဒေနှင့် ပြည်နယ်နှင့်တိုင်း ပြည်သူ့ကောင်စီများအဖြစ် တရားဝင် သတ်မှတ် လိုက်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် လမ်းကြောင်းပြ ဗဟို ချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေး (managed decentralization) အဆင့် တစ်ခုအဖြစ် မှတ်တမ်းဝင်သွားခဲ့သည်။

စစ်တပ်အုပ်ချုပ်ရေး (၁၉၈၈ - ၂၀၁၁)

စစ်တပ်အမြင်သဘောထားအရ မဆလ အစိုးရကိုဖြုတ်ချခဲ့သည့် ၁၉၈၈ ခုနှစ် နိုင်ငံအနှံ့ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် အဓိကရုဏ်းများကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် စည်းလွတ်ပါးလွတ်ဖြစ်နေခဲ့သည်ဟု သတ်မှတ် သည်။ စစ်တပ်သည် ၁၉၈၈ စက်တင်ဘာတွင် အာဏာသိမ်းပြီး နောင်လာမည့် ၂၃ နှစ်ကျော်ထိ နိုင်ငံတော်နေရာတွင် ဝင်ရောက် အစားထိုးနိုင်ရန်အတွက် မကြုံဘူးမမြင်ဘူးသည့် အစီအစဉ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သည်။^{၁၁} အာဏာသိမ်းပြီးနောက် စစ်တပ် ၏ ပထမဆုံးဆောင်ရွက်ချက်မှာ အခြေခံဥပဒေ အသုံးပြုမှုကို ဆိုင်းငံ့ပြီး ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားစီရင်ရေး အာဏာ

အားလုံးကို စုစည်းသိမ်းပိုက်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ စစ်တပ်မှ အဆင့်မြင့်အရာရှိ ၁၉ ဦးပါဝင်သည့် နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု တည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့သည် ကြေညာချက် သို့မဟုတ် ဒီဂရီချပြီး အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ယေဘုယျဆိုရလျှင် ဥပဒေနှင့်အညီ အုပ်ချုပ်မှု ပျက်ဆီးသွားခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်သူ့ရေးရာစီမံမှု လက္ခဏာ ပေါ်တွင် လက်ရှိအချိန်ထိ ထိခိုက်မှု ဖြစ်စေခဲ့သည့် သက်ရောက် မှုများဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။

စစ်အစိုးရသည် ကိုလိုနီခေတ်တွင်အသုံးပြုခဲ့သည့် အုပ်ချုပ်ရေး ဖွဲ့စည်းပုံတစ်ခုကို ပြန်လည်ဖန်တီးခဲ့ပြီး ဗဟိုမှနေ၍ ကျေးရွာထိ ချုပ်ကိုင်နိုင်ရန် အားထုတ်ခဲ့သည်။ စစ်တပ်အရာရှိများ ဦးဆောင် သည့် နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ် ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေး ကောင်စီများ ကို ပြည်နယ်၊ တိုင်း၊ ခရိုင်၊ မြို့နယ်၊ ရပ်ကွက်၊ ကျေးရွာအုပ်စု အဆင့်ထိ ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းထားသည့် အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေးဌာနကို ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန လက်အောက်သို့ ပေါင်းစပ်လိုက်ပြီး ကောင်စီများကို ပံ့ပိုးမှုများ ပြုလုပ်စေခဲ့သည်။ နောင်တွင် ယင်းကောင်စီများကို နိုင်ငံတော် အေးချမ်းသာယာရေး နှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီဟု အမည်ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ နိုင်ငံဝန်ထမ်း များကို နိုင်ငံရေးအရောင်ဆိုးခြင်းများ ဆက်လက် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် နိုင်ငံရေးပါတီများသို့ ဝင်ရောက်ခြင်း ကို ဥပဒေအရတားမြစ်ထားသော်လည်း အစိုးရဝန်ထမ်း များသည် ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအသင်းသို့ အသင်းဝင် ရသည်။^{၁၂} ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်သို့ ဝင်ရောက်ခြင်း ရလဒ်အနေဖြင့် နိုင်ငံပိုင် လုပ်ငန်းများ၏ စီးပွားရေးပေါ် လွှမ်းမိုးထားမှုများ လျော့ကျ သွားခဲ့သည်။^{၁၃} ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် စစ်အစိုးရသည် အခြေခံဥပဒေ သစ်ကို အတည်ပြုပြီး နိုင်ငံရေးစနစ်တွင် အာမခံသူအနေဖြင့် စစ်တပ်၏ အခန်းကဏ္ဍကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းရန် စည်းကမ်း ပြည့်ဝသည့် ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို စတင်ခဲ့သည်။^{၁၄} ၂၀၀၃ ဩဂုတ်လ တွင် အစိုးရ ကြေညာခဲ့သည့် အခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ အုပ်ချုပ်သည့် နိုင်ငံအဖြစ် အသွင်ပြောင်းရန် စစ်တပ်၏ အဆင့် ၇ ဆင့်ပါ လမ်းပြ မြေပုံကိုချပြခဲ့သည်။ ယင်းလမ်းပြမြေပုံတွင် ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေ သည် အဓိက ဖြစ်နေသည်။

^{၁၁} စစ်တပ်အရာရှိများကို အဆင့်မြင့် ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းရာထူးများသို့ အဆက်မပြတ်ထည့်သွင်းခဲ့ရာ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် နေရာအားလုံးနီးပါး၊ ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ ဒုညွှန်ကြားရေးမှူးနေရာ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းနီးပါးကို စစ်တပ်ထွက်အရာရှိများက ရယူထားကြသည်။ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းလုပ်ငန်းတာဝန်များ အောင်မြင်ရန် အတွက် ယခင် စစ်တပ်အချိတ်အဆက်မှာ အရေးကြီးပြီး ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းအဖြစ်ပြောင်းလဲသွားသည့် စစ်တပ်အရာရှိဟောင်း၏ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအဆင့်အတန်းသည် အရပ်သားရာထူးထက် ပို၍အရေးပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ စစ်မျိုးစစ်နွယ်များကောင်းစားရေး ဦးစားပေးသည့်စနစ်သည် ထူးချွန်သူများနေရာမရနိုင်ခြင်း၏ အဓိက အကြောင်းရင်း ဖြစ်သည်ဟု ပြည်သူ့အများက ယူဆသည်။

^{၁၂} ၁၉၈၈ အရေးတော်ပုံအပြီးတွင် အစိုးရဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံရေးအမြင်များကို ပုံစံစာရွက်တွင်ဖြည့်သွင်းရသည်။ စစ်တပ်သည် ယင်းပုံစံပါ အချက်အလက် များကို စိစစ်ပြီး အတိုက်အခံအားပေးဟု ယူဆသူများကို ဖယ်ရှားသည်။ အစိုးရဝန်ထမ်းများ မဖြစ်မနေတက်ရောက်ရသည့် ဝန်ထမ်းလေ့ကျင့်ရေးသင်တန်းကျောင်းများ သည်လည်း ပို၍နိုင်ငံရေးဆန့်ကျင်သည်။

^{၁၃} ၁၉၈၈ မှ ၂၀၀၈ ကာလအတွင်း နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းများ၏ စုစုပေါင်းပြည်တွင်းထုတ်ကုန်တွင် ပါဝင်မှုရာခိုင်နှုန်းမှာ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၇ ရာခိုင်နှုန်းထိ ကျဆင်းသွားသည်။

^{၁၄} လွှတ်တော်တွင် ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းနေရာယူထားခြင်းဖြင့် နိုင်ငံရေးစနစ်ကို ထောက်ပံ့ပေးသည့်နေရာကို ရယူထားသည်။

နှစ်။ ။ ဥပဒေ လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ ဖွဲ့စည်းပုံ

ပြည်သူ့ကဏ္ဍဟုဆိုရာတွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်း ဒေသကြီးအစိုးရများ၊ ပြည်ထောင်စုနယ်မြေများပါဝင်သည်။ နိုင်ငံပိုင် လုပ်ငန်းများ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်က ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် အထက် ပိုင်ဆိုင်သည့် အစုအဖွဲ့များကိုလည်း ပြည်သူ့ကဏ္ဍတွင် ထည့်သွင်းထားသည်။

၂.၁။ ။ ဖွဲ့စည်းပုံ

ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍကို ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေဖြင့် ပုံဖော်ဖွဲ့စည်း ထားပြီး အာဏာသုံးရပ်ကို ဖန်တီးထားသည်။

- **ဥပဒေပြုအာဏာ** - ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်း ဒေသကြီးလွှတ်တော်များကို အပ်နှင်းထားသည်။
- **အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ** - အစိုးရခေါင်းဆောင်ဖြစ်သော သမ္မတထံ တွင် အပ်နှင်းထားသည်။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရကို သမ္မတ၊ ဒုတိယသမ္မတများ၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးများ၊ ရှေ့နေချုပ်တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။
- **တရားစီရင်ရေးအာဏာ** - ပြည်တော်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်၊ ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီး တရားရုံးချုပ်များနှင့် ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများမှ တရားရုံးများကို အာဏာအပ်နှင်း ထားသည်။

၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေဖြင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို တည်ထောင်ထားပြီး ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး ၁၄ ခုမှ အစိုးရများကြား အာဏာခွဲဝေမှုများပြုလုပ်ထားသည်။ ဥပဒေပြု ရေး နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးလုပ်ပိုင်ခွင့်များကို အခြေခံဥပဒေ ဇယား ၁ နှင့် ၂ တွင် ဖော်ပြ ထားသည်။ ပျမ်းမျှအားဖြင့် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးတစ်ခုချင်းစီ တွင် ခရိုင် ၄ ခု မှ ၅ ခု ထိ ရှိပြီး စုစုပေါင်း ၇၄ ခရိုင်ရှိသည်။ ခရိုင်တစ်ခု လျှင် မြို့နယ် ၄ ခု မှ ၅ ခု ထိ ရှိတတ်သည်။ စုစုပေါင်း မြို့နယ် ၃၃၀ ရှိသည်။ မြို့နယ်တွင် မြို့များ၊ ကျေးရွာအုပ်စုများပါဝင်ပြီး ကျေးရွာအုပ်စုများတွင် ရပ်ကွက်များနှင့် ကျေးရွာများ ပါဝင်သည်။

နေပြည်တော်အဝန်းအဝိုင်းပြင်ပတွင် လုပ်ငန်းရှိသည့် ပြည်ထောင်စု

ဝန်ကြီးဌာနများသည်လည်း ယင်းအုပ်ချုပ်ရေးပုံစံကိုပင် ၎င်းတို့ဌာန တွင်း ဖွဲ့စည်းပုံတွင် မိတ္တူပွား အသုံးပြုသည်။^{၁၅} ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး အဆင့်အောက်တွင် ရွေးကောက်ခံ ဒေသန္တရ အစိုးရများ မရှိပါ။ အချိန်ကာလတစ်ခုရောက်လျှင်တော့ တတိယ အလွှာ အစိုးရတစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်လာနိုင်ပြီး မြို့နယ်အဆင့်မှာ ဖြစ်နိုင်ချေ အရှိဆုံးဖြစ်သည်။ လက်ရှိအခင်းအကျင်းအရ ကျေးရွာ အုပ်စုအဆင့်တွင်သာ သွယ်ဝိုက် ရွေးချယ်ထားသည့် ကိုယ်စားလှယ် များရှိသည်။ မြို့ကြီးများဖြစ်သော ရန်ကုန်၊ မန္တလေးနှင့် နေပြည်တော် များတွင် မြို့တော် ဖွဲ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများမှ စည်ပင်သာယာရေး လုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ပြီး ယင်းလုပ်ငန်းများ ဦးဆောင်မည့်သူ ကို ရွေးကောက်ပွဲဖြင့်ရွေးချယ်ခြင်းကို စတင် ဆောင်ရွက်နေပြီ ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း တစ်ဦးချင်းမဲဖြင့် ရွေးချယ်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ အိမ်ထောင်ဦးစီးကသာ မဲပေးခွင့်ရှိသည့်စနစ်ဖြင့် ရွေးချယ်သည်။ သို့သော်လည်း လက်ရှိစနစ်အရ မြို့နယ်များသည် ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရများ၏ အုပ်ချုပ်ရေးယူနစ် တစ်ခုအဖြစ်သာ ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။

ပြည်ထောင်စုအစိုးရ

၂၀၁၅ တွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရကို သမ္မတ၊ ဒုသမ္မတနှစ်ဦး၊ ဝန်ကြီး ဌာနမရှိသည့် ဝန်ကြီး ၆ ဦး၊ ဌာနလက်ကိုင်ရှိသည့် ဝန်ကြီး ၃၀ ဦး၊ ရှေ့နေချုပ်၊ ဝန်ထမ်းရွေးချယ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့ဥက္ကဋ္ဌ တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းကာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည်။ ပြည်ထောင်စု အစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို အခြေခံဥပဒေတွင် ပြဌာန်းထားပြီး အခြေခံဥပဒေအပိုဒ် ၉၆ အရ ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်သည် မည်သည့်ကိစ္စအတွက်မဆို ဥပဒေ အတည်ပြုနိုင်ခွင့်ရှိသည်။ အခြေခံဥပဒေဖြင့် ဥပဒေပြုနိုင်သည့်ကိစ္စများ ဖော်ပြထားသည့် ဇယား ၁ အရ ကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးမှ ဘဏ္ဍာရေးနှင့် စီးပွားရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ လူမှုဖူလုံရေးဆိုင်ရာများ ကိုလည်း ဥပဒေပြုဆောင်ရွက်နိုင်သည်။^{၁၆} ဆန့်ကျင်ဘက် အနေ ဖြင့် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများမှ လွှတ်တော်များ၏ ဥပဒေ ပြုနိုင်သည့် ကိစ္စမှာ အနည်းငယ်သာရှိသည်။

အစိုးရအဖွဲ့ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သော သမ္မတသည် အစိုးရဝန်ကြီး ဌာနများ လုပ်ငန်းကို ဦးဆောင်တာဝန်ယူရသည်။ သို့သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် အခြေခံဥပဒေအရ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်သည် အရေးပါသည့် ဝန်ကြီးဌာနများဖြစ်သော ကာကွယ်ရေး၊ ပြည်ထောင်စု

^{၁၅} ဥပမာအားဖြင့် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနလက်အောက်ခံ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဌာန၏ ဌာနချုပ်သည် နေပြည်တော်တွင်ရှိပြီး ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီးများ၊ ခရိုင်များနှင့် မြို့နယ်များတွင်လည်း ရုံးများဖွင့်လှစ်ထားသည်။
^{၁၆} ၂၀၁၅ အင်အားအရ ပြည်ထောင်စုအဆင့် ဝန်ကြီး ၃၀၊ သမ္မတရုံး၊ ပြည်ထောင်စု ရှေ့နေချုပ်ရုံး၊ ပြည်ထောင်စု ဝန်ထမ်းရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့တို့ရှိသည်။ ဝန်ကြီးဌာန တစ်ခု ချင်းစီတွင် ဝန်ကြီးအဖြစ် နိုင်ငံရေးအရ အဆင့်မြင့်အရေးပါသူများကို ခန့်ထားဦးဆောင်စေသည်။ နည်းပညာကျွမ်းကျင်မှု၊ ပညာရပ်ပိုင်းကျွမ်းကျင်မှုပေါ်မူတည်ပြီး ဒုဝန်ကြီး ၁ ဦး သို့မဟုတ် ၂ ဦး ခန့်ထားသည်။ ဝန်ကြီးဌာနများတွင် ဦးစီးဌာနအများအပြားရှိပြီး ဌာနများကို ညွှန်ကြားရေးမှူးများက ဦးဆောင်ပြီး ဝန်ကြီးဌာနလုပ်ငန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်သည်။ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနကဲ့သို့သော ဝန်ကြီးဌာနအကြီးများတွင် အခြေခံပညာ၊ အထက်တန်းနှင့် အဆင့်မြင့်ပညာ ဦးစီးဌာနတို့ရှိသည်။ အစိုးရ အလုပ်အများစုကို ဦးစီးဌာနအဆင့်တွင် ဆောင်ရွက်သည်။ ဦးစီးဌာနများကို ဌာန၊ ဌာနခွဲ၊ လုပ်ငန်းဌာနများအဖြစ် ထပ်မံအဆင့်ခွဲထားသည်။

ရေးနှင့် နယ်စပ်ရေးရာ ဝန်ကြီးဌာနများအတွက် စစ်တပ်အမှု ထမ်းကို ဝန်ကြီးများအဖြစ် ရွေးချယ်တင်မြှောက်နိုင်ခွင့်ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဝန်ကြီးဌာနများသည် လုပ်ငန်းအခြေခံပေါ်မူတည်ကာ ဖွဲ့စည်းထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဘဏ္ဍာရေး၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ကာကွယ်ရေး အစရှိသဖြင့် လုပ်ငန်းပေါ် မူတည်ဖွဲ့စည်းခြင်း ဖြစ်သည်။^{၁၇} မြန်မာနိုင်ငံမှ ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲ မှုအတွက် ကြုံတွေ့ရမည့်အခက်အခဲမှာ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဌာနများ ဖောင်းပွနေခြင်းဖြစ်သည်။ ဝန်ကြီးဌာန ပေါင်း ၃၀ ရှိပြီး နိုင်ငံတကာ ပျမ်းမျှအရေအတွက်ဖြစ်သော ၁၆ ထက် ၂ ဆမျှ များပြားနေသည်။

ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရများ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ	
၁။ ဝန်ကြီးချုပ်	
၂။ နယ်စပ်ရေးရာနှင့် လုံခြုံရေး ဝန်ကြီး	
၃။ ဘဏ္ဍာရေးနှင့် အခွန် ဝန်ကြီး	
၄။ စီမံကိန်းနှင့် စီးပွားရေး ဝန်ကြီး	
၅။ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် မွေးမြူရေး ဝန်ကြီး	
၆။ သစ်တောရေးရာနှင့် သတ္တု ဝန်ကြီး	
၇။ ပို့ဆောင်ရေးဝန်ကြီး	
၈။ လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှု ဝန်ကြီး	
၉။ လူမှုဝန်ကြီး	
၁၀။ စည်ပင်သာယာရေး ဝန်ကြီး	

ပြဿနာတစ်ရပ်မဟုတ်သည့်တိုင် အစိုးရများအနေဖြင့် ဝန်ကြီး ဌာနများ၏ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှု တိုးတက်ရန်၊ လုပ်ငန်းထပ်နေခြင်း များ ရှောင်ရှားရန်၊ အကုန်အကျအနည်းဆုံးအဆင့် လျော့ချနိုင်ရန် အတွက် ဝန်ကြီးဌာနများ၏ ဖွဲ့စည်းပုံများကို ပြန်လည်သုံးသပ်မှု ပြုလုပ်ရန် အရေးကြီးသည်။

ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရများ

လက်ရှိ အာဏာခွဲဝေရေးပုံစံတွင် အကန့်အသတ်များ ရှိနေပြီး တဆင့်ခြင်းပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်နေရသည့်တိုင် ၂၀၀၈ ခုနှစ်မှ စပြီး ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရများ ကြားတွင် အာဏာခွဲဝေမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်း

ဒေသကြီးများကို တစ်ခုတည်းသော အခြေခံဥပဒေမှ အခြေခံမှု များဖြင့် အုပ်ချုပ်သည်။ မတူညီသည့် သမိုင်းနောက်ခံများ ရှိခြင်းကြောင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု အများဆုံးနေထိုင်သည့် ပြည်နယ်များနှင့် ဗမာအများစုနေထိုင်သည့် တိုင်းဒေသကြီးများဟု အခေါ်အဝေါ်များ ကွဲပြားသွားခြင်းဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်း ဒေသကြီးအားလုံးမှ ဝန်ကြီးချုပ်များကို သမ္မတမှ ခန့်အပ်ပြီး ယင်း နေရာသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အတော်အတန်ရှိသည့် နေရာ ဖြစ်သည်။ ဝန်ကြီးချုပ်သည် ၎င်း၏ အစိုးရအဖွဲ့ဝန်ကြီးများကို အမည်စာရင်းတင်သွင်းပြီး နေရာချထားခြင်းကို သမ္မတနှင့် တိုင်ပင် ဆောင်ရွက်သည်။ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး တစ်ခု ချင်းစီတွင် ဝန်ကြီး ၁၀ ဦး နီးပါးရှိပြီး ၎င်းတို့သည် ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းဒေသ ကြီးလွှတ်တော်သို့ အစီရင်ခံရသည်။

တိုင်းနှင့် ပြည်နယ် အစိုးရများသို့ ပေးအပ်ထားသည့် အဓိက လုပ်ပိုင်ခွင့်များတွင်^{၁၈}

- **အပိုဒ် ၁၈၈** အရ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရများသည် အချို့သောကိစ္စရပ်များအတွက် ဥပဒေ အတည်ပြုနိုင်ခွင့် ရှိ သည်။ ဇယား ၂ အရ ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းဒေသကြီး ဘတ်ဂျက်၊ ဒေသလမ်းများ၊ တံတားများ၊ ဆိပ်ကမ်းများ၊ ဆိပ်ခံ တံတားများ၊ ဒေသစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို အကန့်အသတ်ဖြင့် စီမံခွင့်ရှိသည်။
- **အပိုဒ် ၂၅၄** အရ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရများသည် အခွန်စည်းကြပ် ကောက်ခံခွင့်ရှိသည်။ ဇယား ၅ တွင် မြေခွန်၊ ယစ် မျိုးခွန်၊ မော်တော်ယာဉ်ခွန်နှင့် ဆားခွန်တို့ကို စည်းကြပ်ခွင့် ရှိကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ ၂၀၁၅ ဇူလိုင်တွင် အခြေခံဥပဒေ ပြုပြင်ပြောင်းလဲ မှုပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ရေနံနှင့်ဓာတ်ငွေ့၊ သတ္တုတွင်း၊ ကျောက်မျက်၊ သစ်တို့ မှ အခွန်နှင့် အခြားအခကြေးငွေများ ကောက်ယူခွင့်ပြုခဲ့သည်။^{၁၉}
- **အပိုဒ် ၂၅၇** အရ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရများတွင် ဝန်ထမ်း ရွေးချယ်ခန့်ထားခွင့်ရှိသည်။ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသ ကြီးအစိုးရများ ကျင့်သုံးခြင်းမရှိသေးသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြစ်သည်။

ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးမှ ဝန်ကြီးများ၏ အဓိကတာဝန်မှာ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်တွင် ရုံးစိုက်ထားသည့် ပြည်ထောင်စု အဆင့်ဝန်ကြီးများ၏ လုပ်ငန်းများကို အကြံပေးရန်

^{၁၇} မြန်မာနိုင်ငံ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအရှိဆုံး ဝန်ကြီးဌာနကို နယ်မြေအခြေခံဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနသည် ညှိနှိုင်းမှု အားကောင်း ကောင်းဖြင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည်။ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဌာနရုံးများသည် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများ၊ ခရိုင်များ၊ မြို့နယ်များ အဆင့်ဆင့်တွင်ရှိပြီး ကျေးရွာ အဆင့်ထိ ဖြန့်ကျက်ထားနိုင်သည်။
^{၁၈} ပြည်ထောင်စု သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် အခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၈)
^{၁၉} <http://www.president-office.gov.mm/zg/?q=hluttaw/law/2015/07/26/id-9805>

သို့မဟုတ် ညှိနှိုင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်သည်။^{၂၀} ဝန်ကြီးချုပ် ရုံးနှင့် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများမှ လွှတ်တော်၏ ဥပဒေ ပြုရေးရုံးများကို အထောက် အပံ့ပေးခြင်းကို ထွေအုပ်ဌာနသည် အစိုးရရုံးဟု အများသိသည့်ရုံးမှ တဆင့် ဆောင်ရွက်သည်။

ပြည်ထောင်စုအစိုးရအနေဖြင့် ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရ များသို့ အချို့သောလုပ်ပိုင်ခွင့်များ ခွဲပေးခြင်း၊ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချရေးပြုလုပ်ရန် ဆန္ဒရှိခြင်းသည် အပြုသဘောဆောင်သည့် ပထမအဆင့် ဖြစ်သည်။ အခြေခံဥပဒေ ပြန်လည်သုံးသပ်ရေး ပူးတွဲကော်မတီတွင် အခြေခံဥပဒေတွင် ပြဌာန်းထားသည့် လုပ်ငန်းများ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်နေ မှုကို ပြန်လည်သုံးသပ်နိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုကိစ္စများကို ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးများသို့ တိုးချဲ့လွှဲပြောင်းပေးသွားမည့် အလားအလာရှိသည်။ အထူးမှတ် တမ်းတင်ရမည့် အရေးကြီး အခက်အခဲတစ်ခုမှာ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရများတွင် ဘဏ္ဍာငွေ အနည်းငယ်သာ ရှိနေ ခြင်းဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများသည် ပြည်ထောင် စုအဆင့်မှ လုပ်ငန်းများကို အကောင်အထည်ဖော် မည်ဆိုပါက ယင်းလုပ်ငန်းများ လည်ပတ်ရန်အတွက် လက်ရှိ ပြည်ထောင်စု ဘဏ္ဍာရေး ကော်မရှင်ထံမှ လက်ခံရရှိနေသည့် ပမာဏ၊ ၎င်းတို့ စည်းကြပ်နိုင်ခွင့်ရှိသည့် အခွန်အခ အနည်းငယ်နှင့် လုံလောက် ခြင်းမရှိတော့ဘဲ ငွေကြေးပိုမိုလိုအပ်လာမည်ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံပိုင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ

၂၀၁၅ တွင် သစ်လုပ်ငန်းမှ အထည်အလိပ်လုပ်ငန်းထိ လုပ်ငန်း အမျိုးမျိုးဆောင်ရွက်နေသည့် နိုင်ငံပိုင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းပေါင်း ၄၄ ခုရှိ သည်။ နိုင်ငံတကာငွေကြေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့ (International Monetary Fund (IMF)) ထုတ်ပြန်ချက်အရ နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်း များသည် မြန်မာ့စီးပွားရေးတွင် အရေးပါသည့်နေရာမှ ပါဝင် လျက်ရှိနေသည်။ ဂျီဒီပီ ၇ ရာခိုင်နှုန်းနှင့်၊ အစိုးရဝင်ငွေ ၃ ပုံ ၂ ပုံ

သည် နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းများမှ ရရှိခြင်းဖြစ်သည်။ အလုပ်နေရာ အများအပြား ဖန်တီးနိုင်သည့်လုပ်ငန်းများ ဖြစ်ပြီး^{၂၁} ယေဘုယျ အားဖြင့် အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများ၏ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် တသားတည်း ပေါင်းစပ်ထားကြသည်။^{၂၂} ဥပမာအားဖြင့် မြန်မာ့သစ်လုပ်ငန်း သည် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီး ဌာနလက်အောက်မှ ဌာနတစ်ခုအနေဖြင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက် သည်။ ဝန်ကြီးဌာနမှ ဝန်ထမ်းတစ်ဝက်ကျော်သည် နိုင်ငံပိုင် လုပ်ငန်းဌာန လက်အောက်တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေကြပြီး မူဝါဒဖော်ထုတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ပစ္စည်းဝယ်ယူခြင်းကဲ့သို့သော ဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုလုံးအတွက် အရေးပါသည့်ကိစ္စများကို ဆောင်ရွက် အကောင်အထည်ဖော်ကြသည်။ နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေ သည် နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းမှ ဝန်ထမ်းများအတွက်သော်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းများအတွက်သော်လည်းကောင်း အကျိုးဝင်သည်။^{၂၃}

ကုမ္ပဏီများမှတဆင့် စစ်တပ်ကထိန်းချုပ်ထားသည့် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းကြီးများလည်းရှိသည်။ နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအဖြစ် သတ်မှတ်ခံခြင်းမရှိသည့် စစ်တပ်ပိုင် မြန်မာ့စီးပွားရေးဦးပိုင် လီမိတက်^{၂၄} နှင့် မြန်မာ့ စီးပွားရေးကော်ပိုရေးရှင်း^{၂၅} တို့သည် မြန်မာ့စီးပွားရေးအတွက် အရေးပါသကဲ့သို့ စစ်တပ်ဘဏ္ဍာငွေ ရရှိရေးအတွက်လည်း အရေးပါသည်။ ယင်းလုပ်ငန်းများ၏ ဘတ်ဂျက်သည် လွှတ်တော်တွင်ဖြတ်သန်းခြင်း မရှိသကဲ့သို့ ပြည်ထောင်စုဘတ်ဂျက်သို့ အစီရင်ခံခြင်းလည်း မရှိပါ။ နိုင်ငံပိုင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို အကောင်းဆုံးဖြစ်အောင် မည်သို့ စီမံ မည်ဟူသော မေးခွန်းသည် ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲ ရေးအတွက် အရေးကြီးသည့် ကိစ္စဖြစ်သည်။ လောလော လတ်လတ်ပြုလုပ်ခဲ့သည့် တယ်လီဖုန်း ဆက်သွယ်ရေးကဏ္ဍ၏ ဖြတ်သန်းမှုသည် ဥပမာကောင်းဖြစ်ပြီး အခြားကဏ္ဍများအနေဖြင့် သင်ခန်းစာယူ လေ့လာနိုင်သည်။^{၂၆}

^{၂၀} ဥပမာအားဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် မွေးမြူရေး ပြည်နယ်ဝန်ကြီးသည် ၎င်း၏ သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်ဆိုင်ရာ စီမံကိန်းအတွက် ပြည်ထောင်စုအဆင့် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် မွေးမြူရေး ဝန်ကြီးဌာနသို့ အကြံပေးနိုင်သည်။ သို့သော်လည်း ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ပြည်ထောင်စုအဆင့်တွင်သာ ချမှတ်သည်။
^{၂၁} ဥပမာ မြန်မာ့သစ်လုပ်ငန်းတွင် ဝန်ထမ်းပေါင်း ၂၀၀၀၀ ခန့်ရှိသည်။
^{၂၂} ဥပမာအားဖြင့် မြန်မာ့သစ်လုပ်ငန်းသည် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးဌာနလက်အောက်မှ ဌာနတစ်ခုအနေဖြင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည်။
^{၂၃} နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းများမှ ဝန်ထမ်းများသည် ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းများနည်းတူ လစာ၊ လစာမဟုတ်သည့်ခံစားခွင့်များ ရရှိခံစားသည်။ လိုက်နာရသည့် စည်းမျဉ်းများ၊ လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများမှာလည်း အတူတူပင်ဖြစ်သည်။ ယင်းပုံစံသည် ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းအဖြစ် လုပ်ကိုင်နေသူများနှင့် ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍအရေးပါသည့် ဌာနများဖြစ်သော ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ ရဲ သို့မဟုတ် နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတွင် ပါဝင်နေသူများကို ခွဲခြားထားလေ့ရှိသော အခြားနိုင်ငံများတွင် ကျင့်သုံးနေသည့် ပုံစံများနှင့် ကွာခြား မှုရှိသည်။ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းများသည် အာဏာရအစိုးရ၏ ဝန်ထမ်းမျှသာမဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံတော် အင်စတီကျူးရှင်းများကို ကာလရှည်ကြာ တာဝန်ယူထိန်းသိမ်းရမည့်သူများ အဖြစ် သတ်မှတ်ထားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။
^{၂၄} ဦးပိုင်သည် ကဏ္ဍအသီးသီးတွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖြန့်ကျက်ဆောင်ရွက်သည်။ ကျောက်မျက်တူးဖော်ခြင်း၊ အထည်အလိပ်စက်ရုံ၊ သစ်လုပ်ငန်း၊ သစ်စက်များ၊ ပရိဘောဂ ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ အစားအသောက်နှင့် ဖျော်ရည်ယဇာတိများ တင်သွင်းခြင်း၊ ဆူပါမားကတ်၊ ဘဏ်၊ ဟိုတယ်၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ အိမ်ခြံမြေ၊ ဆက်သွယ်ရေး၊ လျှပ်စစ်၊ သံမဏိ၊ ဘီလပ်မြေစက်ရုံများ အစရှိသဖြင့် လုပ်ငန်းများ ဖြန့်ကျက်ဆောင်ရွက်သည်။
^{၂၅} မြန်မာ့စီးပွားရေးကော်ပိုရေးရှင်းသည် သံမဏိ၊ ဘီလပ်မြေ၊ ဘဏ်လုပ်ငန်း၊ အာမခံ နှင့် အခြားလုပ်ငန်းများတွင် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည်။
^{၂၆} နိုင်ငံတကာဆက်သွယ်ရေးကုမ္ပဏီများရောက်ရှိလာသဖြင့် ဈေးနှုန်းများလျော့ကျပြီး ဝန်ဆောင်မှုများတိုးတက်လာခဲ့ကာ ပြည်သူများအကျိုးခံစားခွင့်ကြရသည်။ ဆက်သွယ် ရေးနှင့် သတင်းအချက်အလက်နည်းပညာဝန်ကြီးဌာန လက်အောက်ခံဖြစ်သော မြန်မာ့စာတိုက်နှင့် ဆက်သွယ်ရေးလုပ်ငန်း၏ စီမံအုပ်ချုပ်မှု တိုးတက်ရန် လိုအပ်ကြောင်း ကိုလည်း သိသာထင်ရှားစေခဲ့သည်။

၂.၂။ မူဝါဒရေးဆွဲခြင်း

ရာထူးကြီးဗိုလ်ချုပ်များ ပါဝင်သည့် အဖွဲ့ငယ်ဖြင့် မူဝါဒများ ရေးဆွဲသည့် ပုံစံကို နှစ်ပေါင်းများစွာ ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ဝန်ကြီးဌာနများသည်လည်း မူဝါဒချမှတ်ခြင်း သို့မဟုတ် မူဝါဒပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းတွင် ပါဝင်မည့်အစား ဗိုလ်ချုပ်များချမှတ်လိုက်သည့် မူဝါဒများကို လိုက်လံ အကောင်အထည်ဖော်သည်။ ထိုသို့ဖြင့် ဝန်ကြီးဌာနများ၏ မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာ ချမှတ်နိုင်စွမ်းသည် နှစ်ကာလကြာသည်နှင့်အမျှ ကျဆင်းလာသည်။ သမ္မတ ဦးသိန်းစိန်အစိုးရလက်ထက် ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒလုပ်ငန်းစဉ်၏ အထင်ရှားဆုံး လက္ခဏာတစ်ခုမှာ အဆင့်မြင့်ပိုင်းတွင် မူဝါဒများ ချမှတ်နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဦးသိန်းစိန်နှင့် ၎င်း၏အစိုးရအဖွဲ့ဝင် ဝန်ကြီးများ ချမှတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ပုံမှန်အားဖြင့် ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒများ ချမှတ်ရာတွင် အကြံပေးခြင်း၊ ဝန်ကြီးများကို ပံ့ပိုးပေးခြင်းများတွင် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် များစွာပါဝင်နိုင်ခြင်းမရှိပါ။ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်း များ၏ ပညာရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှု၊ ယုံကြည်မှုများကို ပြန်လည်ထူထောင်နေသည်နှင့်အမျှ ပြည်သူ့ရေးရာ မူဝါဒများတွင် အဓိကအကြံပေးသည့် အစုအဖွဲ့ဖြစ်သင့်သည်။

မူဝါဒရေးရာချမှတ်နိုင်စွမ်းနှင့် ပတ်သက်သည့် အားနည်းချက်များကို ပြန်လည်ဖော်ထုတ်နိုင်ရန်အတွက် ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် အမျိုးသား စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးအကြံပေးကောင်စီမှ ပညာရှင်များ၏ ပံ့ပိုးမှုများ အပါအဝင် အကြံပေးများ၏ မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာပံ့ပိုးမှုများကို ရယူသည်။^{၂၇} ရေရှည်အတွက်ဆိုလျှင် အစိုးရသည် ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် ဌာနများအတွင်းမှ တတ်ကျွမ်းသူများ၏ ပံ့ပိုးမှုများရယူရန်လိုသကဲ့သို့ အခြား ဆက်စပ်အစုအဖွဲ့များဖြစ်သော တက္ကသိုလ်များ၊ ပညာရှင် အုပ်စုများ (think tank) ၏ ပံ့ပိုးမှုများ ရယူရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ အစိုးရသည် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလိုလားသည့် ဒုဝန်ကြီးများကိုလည်း ထိထိရောက်ရောက် အသုံးပြုနိုင်ခဲ့သည်။ ဒုဝန်ကြီးအချို့မှာ ပညာရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဗဟုသုတနှင့် ပြည့်စုံသကဲ့သို့ သက်ဆိုင်ရာ နယ်ပယ်တွင်လည်း အတွေ့အကြုံရှိသူများဖြစ်ကြသည်။^{၂၈}

သမ္မတဦးသိန်းစိန်လက်ထက် မူဝါဒများညှိနှိုင်းရေးကို သမ္မတရုံးမှ ဦးစီးသည်ဟု ယူဆနိုင်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကဲ့သို့သော အရေးကြီးကိစ္စများကို ဦးဆောင်ရန်နှင့် အစိုးရလုပ်ငန်းများ ဦးစီးရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေရန်အတွက် သမ္မတသည် အဆင့်မြင့်ဝန်ကြီး ၆ ဦးခန့်ထားသည်။ အဆင့်မြင့်ပုဂ္ဂိုလ်များ ပါဝင်သည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလမ်းညွှန်ကော်မတီကိုလည်း ဖွဲ့စည်းထားပြီး သမ္မတက သဘာပတိအဖြစ် နေရာယူသည်။ ယင်းကော်မတီတွင် ဒုတိယသမ္မတများနှင့် အဆင့်မြင့်ဝန်ကြီး ၆ ဦးအနက်မှ ၄ ဦးပါဝင်သည်။ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလမ်းညွှန်ကော်မတီသည် အစိုးရအဖွဲ့အတွင်းမှ အစိုးရအဖွဲ့အသွင်ဖြင့် လှုပ်ရှားသည်။ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် နိုင်ငံရေးအမြင်များ၊ ဆောင်ရွက်ပုံနည်းလမ်းများ ကွဲပြားကြသည့် ဝန်ကြီး ၃၀ ကျော် ပါဝင်သည့်အလျောက် အစိုးရအဖွဲ့ဝင်အားလုံး ပါဝင်သည်ဆိုပါက ညှိနှိုင်းမှုများပြုလုပ်ရန် အခက်အခဲရှိနိုင်သဖြင့် ယင်းကဲ့သို့ အဖွဲ့ငယ်သည် လိုအပ်သည်။ သမ္မတ၊ ဒုတိယသမ္မတများ နှင့် အဆင့်မြင့်ဝန်ကြီး ၃ ဦး သည် အစိုးရလုပ်ငန်းများကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်သည့် ကက်ဘီနက် ကော်မတီ ၆ ခုတွင် သဘာပတိအဖြစ် တာဝန်ယူသည်။ ကော်မတီများမှာ နိုင်ငံခြားရေးရာ၊ စီးပွားရေး၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ ပြည်သူ့ရေးရာစီမံမှု၊ တိုင်းရင်းသားရေးရာ၊ လုံခြုံရေး နှင့် တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ လူမှုရေးရာ ကော်မတီများဖြစ်ကြသည်။ လိုအပ်ချက်ပေါ် မူတည်ဖွဲ့စည်းသည့် ကက်ဘီနက်ဆပ်ကော်မတီ အများအပြားလည်းရှိသည်။^{၂၉} အစိုးရအဖွဲ့ အတွင်းရေးမှူးသည် သမ္မတရုံး၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သော အစိုးရရုံးတွင် ရုံးထိုင်သည်။^{၃၀}

၂.၃။ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာငွေ

ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာနသည် အစိုးရ၏ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာစီမံမှုစနစ် တာဝန်ခံဖြစ်သည်။ အခွန်အခများဖြင့် ဘဏ္ဍာငွေရှာဖွေပုံ^{၃၁} အသုံးပြုပုံ တို့ကို ယင်းစနစ်ဖြင့် စီမံသည်။ ယင်းစနစ်ကို တာဝန်ခံမှု၊ အဂတိကင်းမှု ကင်းစင်ကာ အဆင့်မြင့်သည့် စံနှုန်းများပေါ်ပေါက်စေရန်ရည်ရွယ်ကာ ရေးဆွဲထားသည့် ဥပဒေများ၊ လုပ်ထုံးလုပ်

^{၂၇} အကြံပေးများတွင် ကာလတစ်ခုထိ နိုင်ငံခြားတွင် နေထိုင်ပညာသင်ယူခဲ့ကြသည့် နာမည်ကြီး မြန်မာနိုင်ငံသားများပါဝင်သည်။ အချို့သော ကော်မတီဝင်များသည် ပြည်နှင့်ဒဏ်ခံရသည့် ဒီမိုကရေစီအရေးလှုပ်ရှားသူများ၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများမှ ဝန်ထမ်းဟောင်းများ ဖြစ်ကြသည်။ အစိုးရတွင် လိုအပ်ချက်များ ကျယ်ပြန့်နေသဖြင့် ထိုအကြံပေးများနှင့် အကြံပေးကော်မတီများ၏ အရေးအတွက်မှာလည်း အလွန်လျင်မြန်စွာတိုးတက်လာသည်။ နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာအကြံပေးခြင်း၊ မူဝါဒရေးရာအမြင်များ ထပ်နေခြင်း၊ ရှုပ်ထွေးနေခြင်းများ မရှိစေရန် ထိရောက်သည့် စီမံမှု နှင့် ညှိနှိုင်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ ပြင်ဆင်ထားရန်လိုအပ်သည်။

^{၂၈} ဥပမာအားဖြင့် ဆက်သွယ်ရေးနှင့် နည်းပညာဝန်ကြီးဌာန ဒုဝန်ကြီးသည် နည်းပညာပိုင်းကျွမ်းကျင်သူ တစ်ယောက်ဖြစ်သည်သာမက ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ အတွေ့အကြုံလည်း ရှိပြီး နိုင်ငံတကာကျွမ်းကျင်သူများနှင့် ဆက်သွယ်နိုင်ခြင်းကြောင့် ဝန်ကြီးဌာနတွင် များစွာအကျိုးဖြစ်ထွန်းခဲ့သည်။

^{၂၉} ဆပ်ကော်မတီ ၂၈ ခုသည် ပြည်သူများနှင့် တိုက်ရိုက်ဆွေးနွေးခြင်းနည်းသစ်ဖြင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်ရန် သမ္မတက ၂၀၁၃ ဩဂုတ်တွင် ကြေညာခဲ့သည်။

^{၃၀} အစိုးရအဖွဲ့အတွင်းရေးမှူး၏ တာဝန်မှာ အစိုးရအဖွဲ့လုပ်ငန်းများကို စုစည်းပေးရန်၊ စာရွက်စာတမ်းများ စီမံရန်၊ အစိုးရအဖွဲ့ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည့်အခါ လိုက်နာရန် သတ်မှတ်ချက်များ ပြင်ဆင်ပေးရန်ဖြစ်သည်။

^{၃၁} အခွန်ကောက်ခြင်းကို ၁၉၇၄ ဝင်ငွေခွန်၊ ၁၉၇၆ အမြတ်ခွန်၊ ၁၉၇၆ ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုခွန်၊ ၁၉၈၈ နိုင်ငံခြား ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှု၊ ၁၉၉၀ လုပ်ငန်းခွန်တို့ဖြင့် စည်းကြပ်ကောက်ခံသည်။ ၁၉၈၆ ဘဏ္ဍာရေးလမ်းညွှန်ချက်ကဲ့သို့သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများဖြင့် ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းများ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာစီမံပုံ၊ ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှု ဝယ်ယူပုံတို့ကို သတ်မှတ်သည်။

နည်းများဖြင့် ထိန်းကျောင်းသည်။ မကြာသေးမီကာလက အစိုးရ ဦးစီးပြီးဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာစီမံမှုစနစ်ပေါ်ဆန်းစစ်မှု အရ အကြီးစားပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ လိုအပ်နေသည်ကို ညွှန်ပြ လျက်ရှိသည်။^{၃၂} ယနေ့ခေတ် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာရေးစနစ် ထိန်း ကျောင်းရေးအတွက် အရေးပါသည့် ပင်မဥပဒေများဖြစ်သော မူရင်းဘတ်ဂျက်ဥပဒေ၊ ဝယ်ယူရေးဥပဒေများကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျင့်သုံးခြင်းမရှိပါ။ ဘတ်ဂျက်တွင်ပါဝင်သည့် အချက်အလက်များ ဖြင့် လွှတ်တော်သည် စောင့်ကြည့်ထိန်းကျောင်းမည့်လုပ်ငန်းများ ကို ထိရောက်စွာဆောင်ရွက်နိုင်မည်မဟုတ်ပါ။

မြန်မာအစိုးရ အသုံးစရိတ် ၂၀၁၁ - ၂၀၁၅

	၂၀၁၀/ ၂၀၁၁	၂၀၁၁/ ၂၀၁၂	၂၀၁၂/ ၂၀၁၃	၂၀၁၃/ ၂၀၁၄	၂၀၁၄/ ၂၀၁၅
စုစုပေါင်း အသုံးစရိတ်	၁၆.၉	၁၆.၆	၂၅.၀	၂၆.၅	၂၈.၇
ကျန်းမာရေး	၀.၂	၀.၂	၁.၅	၁.၁	၁.၃
ပညာရေး	၀.၈	၀.၈	၁.၆	၁.၈	၂.၀
ကာကွယ်ရေး	၃.၃	၂.၉	၄.၄	၄.၁	၃.၈
လုပ်ခ နှင့် လစာများ	၁.၁	၁.၂	၁.၉	၂.၁	၂.၁

ကိုးကား - နိုင်ငံတကာ ငွေကြေးရန်ပုံငွေ International Monetary Fund (IMF) Article IV 2014

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်သူ့အသုံးစရိတ်၏ အထင်ရှားဆုံးအပြောင်း အလဲမှာ လတ်တလောနှစ်များအတွင်း ဂျီဒီပီ၏ ၂၉ ရာခိုင်နှုန်းနီးပါး မြင့်တက်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။^{၃၃} အစိုးရဦးစားပေးမှုများသည်လည်း လတ်တလောနှစ်များအတွင်း ပြောင်းလဲသွားခဲ့သည်။ ၂၀၁၀ - ၁၁ မှ ၂၀၁၄ - ၁၅ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွင်း ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေး အသုံးစရိတ်များမှာ အနိမ့်ဆုံးအနေအထားမှ သိသိသာသာ တိုး တက်လာခဲ့သည်။ ကျန်းမာရေး အသုံးစရိတ်သည် ၁.၃ ရာခိုင်နှုန်း ထိ ၆ဆခွဲခန့်တိုးတက် လာပြီး ပညာရေးအသုံးစရိတ်သည် ၂.၀

ရာခိုင်နှုန်းထိ ၂ ဆခွဲ တိုးတက်လာခဲ့သည်။ ကာကွယ်ရေး အသုံး စရိတ်သည် ၃.၅ ရာခိုင်နှုန်းထိ ၅ ပုံ ၁ ပုံ တိုးတက်လာခဲ့သည်။

ဘတ်ဂျက်ရာခိုင်နှုန်း အများအပြား (၄၀ ရာခိုင်နှုန်းထိ) ကို ငွေပင် ငွေရင်းမြှုပ်နှံမှုဖြစ်သော လမ်းနှင့် အခြားအခြေခံ အဆောက်အအုံ များ ဆောက်လုပ်ရေးအတွက် သုံးစွဲခဲ့သည်။^{၃၄} လုပ်ခနှင့် လစာများအတွက် ၇.၅ ရာခိုင်နှုန်းသာ သုံးစွဲခဲ့သည်။ နိုင်ငံတကာ ဖြစ်စဉ်များအရ ဝင်ငွေ နည်းသည့်နိုင်ငံများသည် ၁၉ ရာခိုင်နှုန်းကို ငွေပင်ငွေရင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွင် အသုံးပြုပြီး ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းကို လုပ်ခနှင့် လစာများအတွက် အသုံးပြုသည်။ ဝင်ငွေများသည့် နိုင်ငံများတွင်မူ ၃၁ ရာခိုင်နှုန်းကို ငွေပင်ငွေရင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အတွက် အသုံးပြုပြီး ၆ ရာခိုင်နှုန်းကို လုပ်ခနှင့် လစာများအတွက် အသုံးပြုသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်အသုံးစရိတ် အများစု အသုံးပြု နေသည့် ကဏ္ဍများမှာ စွမ်းအင်ကဏ္ဍ ၂၁ ရာခိုင်နှုန်း၊ ကာကွယ် ရေး ၁၈ ရာခိုင်နှုန်း၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ သစ်တော နှင့် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း ၇ ရာခိုင်နှုန်း၊ ဆောက်လုပ်ရေး ၆ ရာခိုင်နှုန်း၊ စက်မှု လုပ်ငန်း ၅ ရာခိုင်နှုန်းတို့ ဖြစ်သည်။^{၃၅}

မြန်မာအစိုးရ ဘဏ္ဍာငွေ ၂၀၁၁ - ၂၀၁၅

	၂၀၁၀/ ၂၀၁၁	၂၀၁၁/ ၂၀၁၂	၂၀၁၂/ ၂၀၁၃	၂၀၁၃/ ၂၀၁၄	၂၀၁၄/ ၂၀၁၅
စုစုပေါင်း ဘဏ္ဍာငွေ	၁၁.၄	၁၂.၀	၂၃.၃	၂၄.၈	၂၄.၂
ပြည်ထောင်စု အစိုးရ	၆.၃	၆.၅	၉.၅	၁၁.၄	၁၀.၄
အခွန်ဝင်ငွေ	၃.၃	၃.၉	၇.၁	၇.၂	၇.၄
နိုင်ငံပိုင်စီးပွား ရေးလုပ်ငန်း များမှ ဝင်ငွေ	၇.၀	၇.၈	၁၅.၃	၁၄.၇	၁၄.၃
ထောက်ပံ့ငွေ များ	၀.၀	၀.၀	၀.၁	၀.၂	၀.၄

ကိုးကား။ IMF Article IV 2014

^{၃၂} ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီး၊ ကမ္ဘာ့ဘဏ်တို့ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် ဆန်းစစ်မှုစာတမ်းကို www.pefa.org/fr/assessment/files/1129/rpt/8131 တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။
^{၃၃} မြန်မာ၏ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာအရွယ်အစားသည် ဒေသတွင်းနိုင်ငံများဖြစ်သော တရုတ်၊ ဗီယက်နမ်၊ ထိုင်း၊ ကမ္ဘောဒီးယားတို့နှင့် တန်းတူယှဉ်နိုင်သည့် အခြေအနေသို့ တိုးတက် လာခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ မကြာသေးမီကာလအထိ မြန်မာအစိုးရအရွယ်အစားသည် ဂျီဒီပီ၏ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းမပြည့်တပြည့်ဖြစ်ကာ အာဆီယံနိုင်ငံများအားလုံးထက် နည်းသည်။ ချမ်းသာသည့် နိုင်ငံများဖြစ်သော Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများတွင် အစိုးရအရွယ်အစားသည် ဂျီဒီပီ၏ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်။
^{၃၄} ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန ၏ Public Financial Management Performance Report.
^{၃၅} ကမ္ဘာ့ဘဏ်၊ မြန်မာ - အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလတွင် ဆင်းရဲခွဲတေမှုလျှော့ချပြီး ချမ်းသာကောင်းကျိုး တိုး၍ရှာခြင်း၊ ဝါရှင်တန် ဒီစီ (World Bank. 2014. Myanmar: Ending Poverty and Boosting Prosperity in a Time of Transition. Washington, DC).

မြန်မာနိုင်ငံပြည်သူ့ဘဏ္ဍာရေး၏အထင်ရှားဆုံးအပြောင်းအလဲမှာ ၂၀၁၀ နှင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ်အတွင်း ၂ ဆခန့် တက်သွားခြင်းဖြစ်သည်။ ဂျီဒီပီ၏ ၁၁.၄ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၂၃.၃ ရာခိုင်နှုန်းထိ တက်သွားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဖက်စပ် ရေနံလုပ်ကွက်သစ်များကြောင့် ပေါ်ထွက်လာ ခြင်းဖြစ်သည်။^{၆၆} IMF အချက်အလက်များအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အစိုးရမှ ကောက်ယူရရှိ သည့် အခွန်ဝင်ငွေသည် ဂျီဒီပီ၏ ၃.၃ မှ ၇.၄ ရာခိုင်နှုန်းသာရှိပြီး အာရှ တစ်ဝိုက်တွင် အနိမ့်ဆုံးဖြစ်သည်။^{၆၇} ထို့ပြင်မြန်မာအစိုးရသည် နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းများမှ ရရှိလာသည့် အမြတ်အစွန်းများပေါ်တွင် အလွန်အမင်း မှီခိုနေရသည်။ လတ် တလောနှစ်များ၏ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာငွေ ၃ ပုံ ၂ ပုံ သည် နိုင်ငံပိုင် လုပ်ငန်းများမှ ရရှိခြင်းဖြစ်သည်။

၂.၄။ စီမံမှု

အစိုးရသည် နိုင်ငံဝန်ထမ်းများကို စီမံရန် တာဝန်ရှိသည်။ မြန်မာ နိုင်ငံရှိ ဝန်ထမ်းများကို အမျိုးအစား ၂ မျိုးခွဲထားသည်။ ပြန်တမ်းဝင် အရာရှိများနှင့် ပြန်တမ်းမဝင်အမှုထမ်းများဟု ခွဲခြားထားသည်။^{၆၈} ပြန်တမ်းဝင် အရာရှိများစာရင်းတွင် အဆင့်အမြင့်ဆုံးရာထူးမှာ ဝန်ကြီးဌာန၏ ဌာနတာဝန်ခံ သို့မဟုတ် နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းတစ်ခု၏ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ သို့မဟုတ် ဦးဆောင်ညွှန်ကြားရေးမှူးရာထူး ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံ့ဝန် ထမ်းရွေးချယ်မှုစနစ်သည် တံခါးပိတ်စနစ်ဖြစ်ပြီး ပြင်ပမှ လျှောက်ထားသူများသည် အခြေခံ အဆင့် ရာထူးများကိုသာ လျှောက်ထားနိုင်သည်။

နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်း အက်ဥပဒေ^{၆၉} အရ အစိုးရအဖွဲ့သည် မူဝါဒများ ဆုံးဖြတ်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံများကို အတည်ပြုသည်။ နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်း များ၏ လစာနှုန်းထား သတ်မှတ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ဝန်ထမ်း အက်ဥပဒေသည် ရဲနှင့် စစ်တပ်မှအပ ကျန်အစိုးရ ဝန်ထမ်းအားလုံး သို့ သက်ရောက်မှု ရှိသည်။ အခြေခံဥပဒေအရ ပြည်ထောင်စု ဝန်ထမ်းရွေးချယ်ရေး ဘုတ်အဖွဲ့သည် ရွေးချယ်ခြင်း၊ သင်တန်း ပေးခြင်း၊ ဝန်ထမ်းစည်းကမ်းများချမှတ်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်နိုင် သည်။^{၇၀} ပြည်ထောင်စု ဝန်ထမ်းရွေးချယ်ရေး ဘုတ်အဖွဲ့သည် မန္တလေးနှင့် ဖောင်ကြီးမှ သင်တန်းကျောင်းများ စီမံခြင်းကို အဓိက တာဝန်ယူရသည်။ ယင်းသင်တန်းကျောင်းများတွင် အခြေခံနှင့် အဆင့်မြင့် စီမံမှုသင်တန်းအမျိုးမျိုးပေးသည်။ သို့သော်လည်း ထွေအုပ်ဌာနတွင် ၎င်း၏ ကိုယ်ပိုင်သင်တန်းကျောင်းဖြစ်သော စီမံရေးရာသင်တန်းကျောင်းရှိပြီး အခြားဝန်ကြီးဌာနများသည် လည်း ဝန်ကြီးဌာနနှင့်သာ သက်ဆိုင်သည့် သီးသန့်သင်ရိုးများ သင်ကြားနိုင်ရန် သင်တန်းကျောင်းများ ဖွင့်လှစ်လျက်ရှိသည်။^{၇၁} နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းစီမံမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ပြည်ထောင်စုအဆင့် ဝန်ကြီး ဌာနအများအပြား ပါဝင်လျက်ရှိသည်။ သမ္မတရုံးနှင့် ပြည်ထဲရေး ဝန်ကြီးဌာနသည် သမ္မတ၏ အုပ်ချုပ်ရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ မူဝါဒ ကို ဦးဆောင်အကောင်အထည်ဖော်နေသည်။ အမျိုးသား စီးပွားရေးစီမံကိန်းနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဝန်ကြီးဌာန သည် ပြည်ထောင်စု အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများ လိုအပ်သည့် ဝန်ထမ်း ခန့်ထားခြင်း၊ ဌာနဖွဲ့စည်းပုံရေးဆွဲခြင်းများတွင် အကြံပြုသည်။

လုပ်ခ၊ လစာအရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာနသည် အစိုးရအဖွဲ့သို့ အကြံပေးရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်း

^{၆၆} ရေနံမှ ရရှိသည့် ဝင်ငွေများကို အစိုးရသည် လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုလုပ်ငန်းများတွင် အသုံးပြုနိုင်သဖြင့် နိုင်ငံအတွက် အကျိုးရှိသည့် ဝင်ငွေများဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း အချို့သော နိုင်ငံများတွင် ရေနံနှင့် ဓာတ်ငွေထုတ်ယူမှုသည် သယံဇာတကုန်စာအဖြစ် ပြောင်းလဲသွားသဖြင့် ထိုကဲ့သို့သော အဖြစ်အပျက်များ ရှောင်ရှား နိုင်ရန် မြန်မာအနေဖြင့် ပြင်ဆင်မှုများ ပြုလုပ်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

^{၆၇} ထိုသို့ ရာခိုင်နှုန်းနှုန်းနှုန်းခြင်းသည် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများတွင် ပြဿနာများရှိနေခြင်း၏ လက္ခဏာဖြစ်သည်။ အခွန်စည်းကြပ်နိုင်မှု စွမ်းရည်မရှိခြင်း သို့မဟုတ်/ နှင့် အကျင့်ပျက်လာတတ်စားမှုများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရခြင်းတို့ဖြစ်နိုင်သည်။ အချို့သော နိုင်ငံများတွင် အခွန်နှင့် ဂျီဒီပီ အချိုးအစားကွာဟခြင်းသည် တရားဝင်လက်ခံမှုဆိုင်ရာ ပြဿနာရှိနေသည့် လက္ခဏာဖြစ်နိုင်သည်။ အစိုးရကို မယုံကြည်သဖြင့် နိုင်ငံသားများက အခွန်ရှောင်ကြသည်။

^{၆၈} ပြန်တမ်းဝင်အရာရှိအဆင့် ၆ ဆင့်ရှိသည်။ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် (နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းများတွင် မန်နေဂျင်း ဒါရိုက်တာ)၊ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် (အထွေထွေမန်နေဂျာ)၊ ညွှန်ကြားရေးမှူး (ဒုတိယ အထွေထွေမန်နေဂျာ)၊ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူး (လက်ထောက်အထွေထွေမန်နေဂျာ)၊ လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး(မန်နေဂျာများ) နှင့် ဦးစီးအရာရှိများ (လက်ထောက်မန်နေဂျာများ) ရာထူးတို့ဖြစ်သည်။ အရာရှိများကို ပြန်တမ်းဝင်အဆင့်မဟုတ်သည့် ဝန်ထမ်းများက ပံ့ပိုးပေးသည်။ အဆင့်အမြင့်ဆုံးရာထူး မှာ ရုံးအုပ် (ကြီးကြပ်ရေးမှူး)၊ ရုံးအုပ်စာရေး (လက်ထောက်ကြီးကြပ်ရေးမှူး) ၊ အကြီးတန်းစာရေး (အကြီးတန်း ပညာရှင်)၊ အငယ်တန်း စာရေး (အငယ်တန်းပညာရှင်) အကြီးတန်းနှင့် အငယ်တန်းလက်ထောက်

^{၆၉} နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများစီမံခြင်းနှင့်ပတ်သက်သည့် အထွေထွေမူဘောင်ကို အက်ဥပဒေဖြင့် ပြဌာန်းထားပေးသည်။ ဝန်ထမ်းတဦးချင်း စီမံခွင့်ရက်၊ ပင်စင်များနှင့်ပတ်သက်သည့် သတ်မှတ်ချက်များ၊ အခြေအနေများကိုလည်း အသေးစိတ်ပြဌာန်းထားပေးသည်။ အက်ဥပဒေသည် ထူးချွန်သူမြောက်စားသည့် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းစနစ်ဖော်ဆောင်ရန်၊ လူမျိုး၊ မွေးရပ်ဇာတိ၊ ဘာသာရေး သို့မဟုတ် ကျားမပေါ် အခြေခံပြီး ခွဲခြားမှုများမရှိစေရန် ရည်ရွယ်သည်။ ဗျူရိုကရေစီလုပ်ငန်းစဉ်ကို ထိန်းသိမ်းရန်အတွက် ဘက်မလိုက် ကြားနေရပ်တည်ချက်သည် အရေးပါသည့်အလျောက် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများသည် ပါတီနိုင်ငံရေးနှင့် ကင်းရှင်းရမည်ဟု ဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားသည်။ သို့သော်လည်း ဥပဒေ အသုံးချမှုမှာ ရှင်းလင်းမှုမရှိပါ။

^{၇၀} ဝန်ထမ်းရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌသည် သမ္မတသို့ တိုက်ရိုက်အစီရင်ခံသည်။ အခြေခံဥပဒေတွင် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများ ခန့်အပ်ခြင်း၊ ရာထူးတိုးခြင်း၊ အငြိမ်းစားပေးခြင်း၊ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းခြင်းများကို ဥပဒေနှင့်အညီဆောင်ရွက်ရမည်ဟုဖော်ပြထားသည်။ နိုင်ငံတကာ စံသတ်မှတ်ချက်များတွင်လည်း ဝန်ထမ်းရွေးချယ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့တွင် လုပ်ပိုင်ခွင့် အနည်းငယ်သာရှိသည်။ ၁၉၄၈ နှင့် ၁၉၆၂ ခု ဗီမိုကရေစီအစိုးရခေတ်တွင် ၎င်း၏ကဏ္ဍမှာ သိသိသာသာပြောင်းလဲသွားသည်။

^{၇၁} ဥပမာ - ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာနတွင် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာစီမံမှုသင်တန်းကျောင်း၊ အမျိုးသားစီမံကိန်းနှင့် စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးရေးဝန်ကြီးဌာနသည် ပြည်သူ့ရေးရာစီမံရေးသင်တန်း ကျောင်း ဖွင့်လှစ်ထားပြီး မကြာသေးမီက မြန်မာ့ဖွံ့ဖြိုးရေးအင်စတီကျုကို တည်ထောင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ မူဝါဒနှင့် သုတေသနပိုင်းကို အဓိကထားသည့် ကိုးရီးယားဖွံ့ဖြိုးရေး အင်စတီကျု (Korean Development Institute) ပုံစံကို အတုယူကာ တည်ထောင်ခြင်းဖြစ်သည်။

များသည် လစာ၊ နေအိမ်၊ ကျန်းမာရေးခံစားခွင့်၊ ပင်စင်များလည်း ရရှိကြသည်။ ရည်မှန်းထားသည်များကို အကောင်အထည် ဖော်နိုင်ရန်အတွက် အစိုးရ၏ လစာပေးမှုပုံစံသည် အတားအဆီး ဖြစ်နေသည်။ စီးပွားရေး ကဏ္ဍ ဖြေလျော့မှုများ ပြုလုပ်လိုက်သဖြင့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍသည် လုပ်သားဈေးကွက်တွင် ပို၍အရေးပါလာ သည်။^{၇၂} မြန်မာနိုင်ငံဝန်ထမ်းများ လစာနည်းနေခြင်းကို ဖာထေး ရန်အတွက် ၂၀၁၅ မတ်လတွင် နိုင်ငံ့ ဝန်ထမ်းများ၏ လစာများကို သိသိသာသာမြှင့်တင်ပေးခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းစုစုပေါင်း ၉၀၀,၀၀၀ နီးပါးရှိသည်။^{၇၃} နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းအရကြည့်လျှင် ၅၂ သန်းသော ပြည်သူများ အတွက် ယင်းအရေအတွက်သည် များသည်ဟု မဆိုနိုင်ပါ။ အထူး သဖြင့် အခြားနေရာများတွင် အစိုးရဝန်ထမ်းအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်း မခံရနိုင်သည့်များကို နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းအဖြစ် ထည့်သွင်းထားသည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းအဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနသည် ဝန်ထမ်းအင်အား အများဆုံးဝန်ကြီးဌာနဖြစ်ပြီး ဝန်ထမ်း ၃၃၆,၆၀၀ ရှိပြီး အများစုမှာ ဆရာများ ဖြစ်သည်။ (နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်း၏ ၃၈ ရာခိုင်နှုန်း) ပြည်ထဲရေး ဝန်ကြီး ဌာနသည် ဒုတိယ အများဆုံးဖြစ်ပြီး ထွေအုပ်ဝန်ထမ်းများ အပါအဝင် ၂၅၅,၉၈၀ ရှိပြီး နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်း၏ ၁၁ ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်သည်။ စိုက်ပျိုးရေး၊ သစ်တော ရေးရာနှင့် မွေးမြူရေး ဝန်ကြီးဌာန ၃ ခု ပေါင်းလိုက်ပါက ဝန်ထမ်း အင်အား ၁၀၇,၉၈၀ ရှိသော်လည်း အများစုမှာ နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းမှ ဝန်ထမ်းများနှင့် အောက်ခြေ လုပ် သားများဖြစ်သည်။ (၁၂ ရာခိုင်နှုန်း) ကျန်းမာရေးဝန်ကြီး ဌာနတွင် ဝန်ထမ်းအင်အား ၅၈,၁၀၀ ရှိပြီး အများစုမှာ ကျန်းမာရေးလုပ်သား များဖြစ်သည်။ (၇ ရာခိုင်နှုန်း) ယင်းကဏ္ဍလေးရပ်တွင် စုစုပေါင်း နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းအင်အား၏ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းနီးပါးကို အလုပ်ခန့်ထားသည်။

နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်း ၅၁ ရာခိုင်နှုန်းသည် အမျိုးသမီးများဖြစ်သည်။^{၇၄} အဆင့် မြင့်ရာထူးများတွင် အမျိုးသမီးများ နေရာရရှိမှုသည် ၃၂.၅ ရာခိုင်နှုန်းသာရှိသဖြင့် အရေအတွက်အားဖြင့် မများလှသော်လည်း

ဝန်ထမ်း စုဆောင်းခြင်းနှင့် ရာထူးတိုးပေးခြင်းတို့တွင် ထူးချွန်မှု အခြေခံဖြင့် ဆောင်ရွက်သွားမည့် အခြေခံကောင်းအဖြစ် ယူဆနိုင် သည်။ စီးပွားရေးမူဝါဒချမှတ်ရသည့် ဝန်ကြီးဌာနဖြစ်သော အမျိုးသားစီမံကိန်းနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးရေးဝန်ကြီးဌာနရှိ အဆင့်မြင့် ရာထူးများတွင် အမျိုးသမီး ၄၈ ရာခိုင်နှုန်း၊ လူမှုရေးမူဝါဒများ ချမှတ်ရသည့် ပညာရေးတွင် ၆၉.၇ ရာခိုင်နှုန်း၊ ကျန်းမာရေးတွင် ၄၉.၂ ရာခိုင်နှုန်း တာဝန်ထမ်းဆောင်နေ ကြသည်။ သို့သော်လည်း လုံခြုံရေး အသားပေးဆောင်ရွက်ရသည့် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန အဆင့်မြင့်ရာထူးနေရာတွင် အမျိုးသမီး ရာခိုင်နှုန်းမှာ ၁.၂ သာ ရှိသည်။ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၏ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဌာန သည် မြို့နယ် ၃၃၀ အတွက် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ ခန့်ထားသည်။ လက်ရှိအချိန်ထိ မြို့နယ် ၃၃၀ ၏ အုပ်ချုပ်ရေးမှူး အားလုံး အမျိုးသားများသာဖြစ်သည်။^{၇၅} နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများ၏ လူမျိုး၊ ဘာသာ ရေး နှင့် ပတ်သက်သည့် အချက်အလက်များကို အစိုးရအနေဖြင့် ထုတ်ပြန်ခြင်းမရှိသေးပါ။^{၇၆}

၂.၅။ ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်း

စစ်အုပ်ချုပ်ရေးဖြင့် ဆယ်စုနှစ်များစွာအုပ်ချုပ်ခံခဲ့ရသဖြင့် မြန်မာ နိုင်ငံသည် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်ရန်လိုအပ်နေသည်။ ကုလသမဂ္ဂ နှင့်^{၇၇} ကမ္ဘာ့ဘဏ်တို့မှ^{၇၈} ထုတ်ဝေသည့် အစီရင်ခံစာ များပါ စီးပွားရေး နှင့် လူမှုရေးအညွှန်းကိန်းများကို ထုတ်ယူ အသုံးပြုထားပါသည်။ ပြည်သူများသည် လက်ရှိအစိုးရကို လူနေမှု အဆင့်အတန်း မြင့်မားတိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ရန် အဓိက မျှော်လင့်ထားသည်ဆိုပါက မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍ မှတ်တမ်းသည် ကောင်းဆိုး ရောထွေးနေသည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ် သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဦးချင်းဝင်ငွေသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ နှင့် ယှဉ်နိုင်သည့်အဆင့်တွင် ရှိနေသော်လည်း ကုလသမဂ္ဂ ဖွံ့ဖြိုးရေးသတ်မှတ်ချက် (United Nations Human Development Index) တွင် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများထက် နိမ့်ကျနေသည်။

^{၇၂} ဥပမာအားဖြင့် လစာဖလှယ်နှုန်းတွင် ထိပ်ဆုံးမှရှိနေသည့် လုပ်သက် နှစ် ၃၀ ခန့်ရှိနေနိုင်သည့် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၏ လစာသည် လစာဖလှယ်နှုန်းအောက်ဆုံး လုပ်သက် ၃ လ ခန့်သာရှိမည့် အငယ်တန်းစာရေးလစာ၏ ၄ ဆခန့်သာရှိသည်။ နိုင်ငံတကာ စံသတ်မှတ်ချက်များအရဆိုလျှင် ယင်းကွာဟမှုမှာ အလွန်နည်းသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

^{၇၃} နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းအက်ဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီသည့် ဝန်ထမ်းအရေအတွက်ဖြစ်သည်။ အမျိုးသားစီမံကိန်းနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးရေးဝန်ကြီးဌာန (MNPED) စီမံကိန်း ဆန်းစစ်မှုနှင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု ပြန်လည်သုံးသပ်မှုဌာနမှ ကိန်းဂဏန်းဖြစ်ပါသည်။

^{၇၄} မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ ၂၀၁၀ .

^{၇၅} ချစ်စော နှင့်အာနီး ၂၀၁၄။ မြန်မာနိုင်ငံ၏အုပ်ချုပ်ရေး - အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဌာန ခြုံငုံသုံးသပ်ချက် (Chit Saw and Arnold. 2014. *Administering the State in Myanmar: An Overview of the General Administration Department*, p. 17.)

^{၇၆} အချက်အလက်ထုတ်ပြန်ထားခြင်းမရှိသဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများမရှိဘဲ ထူးချွန်မှုအခြေပြုသည့် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းစနစ်သို့သွားရန် ပိုင်းဖြတ်ထားမှုကို သိနိုင်ရန် အခက်အခဲများ ရှိသည်။ မည်သို့ဆိုစေကာမူ ဗမာလူမျိုး၊ ဗုဒ္ဓဘာသာများကိုသာ အမျိုးအစား အများအပြားခန့်အပ်ထားသည်ဟု ပြည်သူများ အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများက ယုံကြည်လက်ခံထားသည်။

^{၇၇} နျူးယောက်၊ ကုလသမဂ္ဂ ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ် ၂၀၁၄။ ၂၀၁၄ ပြည်သူ့ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အစီရင်ခံစာ၊ စဉ်ဆက်မပြတ် တိုးတက်စေခြင်း - အားနည်းချက်များလျော့ချခြင်း နှင့် ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုး စနစ်တည်ဆောက်ခြင်း (United Nations Development Programme. 2014. *2014 Human Development Report—Sustaining Human Progress: Reducing Vulnerabilities and Building Resilience*. New York: United Nations) .

^{၇၈} ပါရှင်တန်ဒီစီ၊ ကမ္ဘာ့ဘဏ်၊ ၂၀၁၄။ မြန်မာ - အပြောင်းအလဲကာလ ဆင်းရဲမွဲတေမှုလျော့ချခြင်းနှင့် ချမ်းသာဖူလုံမှုတိုးမြှင့်ခြင်း (World Bank. 2014. *Myanmar: Ending Poverty and Boosting Prosperity in a Time of Transition*. Washington, DC: World Bank)

အစိုးရဆောင်ရွက်မှုကို အညွှန်းကိန်းများဖြင့်တိုင်းတာအကဲ ဖြတ်ခြင်း

အညွှန်းကိန်း	မြန်မာ	အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ
<p>ဝင်ငွေ (အမျိုးသားစုစုပေါင်း ဝင်ငွေ (အမေရိကန်ဒေါ်လာ၊ ဝယ်ယူနိုင်စွမ်း)</p> <p>Gross national income per capital (US\$ purchasing power parity)</p>	၃၉၉၈	<p>ထိုင်း ၁၃၃၆၄</p> <p>ဗီယက်နမ် ၄၈၉၂</p> <p>လာအို ၄၃၅၁</p> <p>ကမ္ဘောဒီးယား ၂၈၀၅</p> <p>ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် ၂၇၁၃</p>
<p>ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ပြည်သူ့ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ဇယား (၁၈၇ နိုင်ငံပါဝင်သည်)</p> <p>Human Development Index (Ranking out of 187 countries)</p>	၁၅၀	<p>ထိုင်း ၈၉</p> <p>ဗီယက်နမ် ၁၂၁</p> <p>လာအို ၁၃၆</p> <p>ကမ္ဘောဒီးယား ၁၃၉</p> <p>ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် ၁၄၂</p>

ကိုးကား။ ။ UNDP Human Development Report 2014

ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ စီးပွားရေးပညာရှင်များသည် ရလဒ်အခြေပြု အညွှန်းကိန်းများ (outcome indicators) အပြင် လုပ်ငန်းစဉ် အညွှန်းကိန်းများ (process indicators) ကိုလည်း လေ့လာသည်။ အစိုးရများအနေဖြင့် ရည်မှန်းချက်များ အောင်မြင်အောင် ဆောင်ရွက်နေမှုကိုသာ စောင့်ကြည့်ခြင်းမဟုတ်ပဲ မည်သို့ဆောင်ရွက်နေသည်ကို တိုင်းတာသည်။ တစ်ကမ္ဘာလုံးမှ နိုင်ငံများ၏ အုပ်ချုပ်မှု အညွှန်းကိန်း (Governance Indicators) များကို ကမ္ဘာ့ဘဏ်တွင် စုစည်းထားသည်။^{၉၆} မြန်မာနိုင်ငံသည် အခြား အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများနှင့် အခြားနိုင်ငံများနှင့်ယှဉ်လျှင် စွမ်းဆောင်မှုပိုင်း

တွင် နိမ့်နေလေ့ရှိသည်။ ဥပဒေစိုးမိုးရေးတွင်လည်း မြန်မာသည် အနိမ့်ဆုံးအဆင့်တွင် ရောက်ရှိနေသည်။ လတ်တလောနှစ်များအတွင်းပြုလုပ်ခဲ့သည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကြောင့် မီဒီယာ လွတ်လပ်ခွင့်အပါအဝင် အချို့သောနေရာများတွင် အဆင့်များ တက်လာခဲ့သည်။

အထက်ဖော်ပြပါ ပြည်သူ့ကဏ္ဍအညွှန်းကိန်းများအရ မြန်မာသည် ဒေသတွင်းနိုင်ငံများနောက်တွင် ရောက်ရှိနေသော်လည်း ၂၀၁၁ ခုနှစ် နောက်ပိုင်း အလှည့်အပြောင်းများကြောင့် အခြားနိုင်ငံများမှ ပြည်သူ့ကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လှုပ်ရှားမှုများထက် အားကောင်းသွားမည့် အလားအလာရှိနေသည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို ချောမွေ့အခက် အခဲမရှိအောင်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ကြီးကြီးနီးနီးများကို စတင်လျှော့ချနေသည်။^{၉၇} အစိုးရအဖွဲ့လုပ်ငန်းစဉ် တိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်း လေ့ကျင့်ရေးသင်ရိုး အဆင့်မြှင့်တင်ခြင်း၊ ထောက်ပံ့မှုများ ညှိနှိုင်းအသုံးချသည့် လုပ်ငန်းစဉ်အပါအဝင် အခြားသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာငွေ စီမံမှုမဟာဗျူဟာသစ်ကိုလည်း ဖော်ဆောင်ထားပြီး နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်း အက်ဥပဒေမှစပြီး လာဘ်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေး ဥပဒေကဲ့သို့သော အသစ် သို့မဟုတ် မွမ်းမံထားသည့် ပြည်သူ့ကဏ္ဍနှင့် ဆက်နွယ်နေသည့် ဥပဒေများမှာလည်း အသက်ဝင်လာတော့မည်ဖြစ်သည်။

၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေအရ အုပ်ချုပ်ရေးသည် လွှတ်တော်သို့ တာဝန်ခံရမည် ဖြစ်သောကြောင့် လွှတ်တော် ပြဌာန်းချက်များကို စနစ်တကျ အကောင်အထည်ဖော်သည်ဆိုပါက ပြည်သူ့ကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်နိုင်ရန်လွယ်ကူမည်ဖြစ်သည်။ ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေတွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရသစ်များကြား အာဏာခွဲဝေသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အသက်သွင်းထားသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံ ပဋိပက္ခများ၏ အရင်းအမြစ်ဖြစ်သော ဆုံးဖြတ်ချက်တိုင်းတွင် ဗဟိုအစိုးရက ဝင်ရောက်လွှမ်းမိုးခြင်းနှင့် သယံဇာတများ ထိန်းချုပ်ထားခြင်းကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန်အတွက် ပြဌာန်းချက်လည်း ပါဝင်သည်။ အပိုဒ် ၁၈ (၃၇) အရ နိုင်ငံတော်သည် မြေအားလုံး၊ မြေပေါ် မြေအောက်၊ ရေပေါ်ရေအောက်နှင့် လေထုအတွင်းရှိ သယံဇာတ အားလုံး၏ မူရင်းပိုင်ရှင်ဖြစ်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားပြီး နိုင်ငံတော်သည် သဘာဝ သယံဇာတများကို ပြင်ဆင်၊ ထုတ်ယူ၊ တူးဖော်၊ အသုံးပြုနိုင် ခွင့် အာဏာရှိသည်။^{၉၈} မြန်မာနိုင်ငံနယ်နိမိတ်အတွင်း

^{၉၆} ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ အုပ်ချုပ်မှုအဆင့်များကို ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ ဝက်ဘ်ဆိုက်တွင် လေ့လာနိုင်သည်။ www.agidata.org။

^{၉၇} ဥပမာ - ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံကူးလက်မှတ်ထုတ်ပေးခြင်းလုပ်ငန်းကို ယခင်က ၂၁ ရက် အချိန်ယူရာမှ ၁၀ ရက်နှင့် အပြီးဆောင်ရွက်ရန် အချိန်လျှော့ချခဲ့သည်။ နိုင်ငံကူးလက်မှတ်ဖိုးကိုလည်း အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅၀ မှ ၂၅ ထိ တဝက်နီးပါး လျှော့ချခဲ့သည်။ ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးများတွင်လည်း နိုင်ငံကူးလက်မှတ်ထုတ်ပေးရေးရုံးများ ဖွင့်လှစ်ခံခြင်းကြောင့် ပြည်သူများအနေဖြင့် ရန်ကုန်၊ မန္တလေးသို့ဆင်းရန်မလိုဘဲ မိမိနေရပ်တွင်ဆောင်ရွက်နိုင်လာခဲ့သည်။ ယခင်က နိုင်ငံကူးလက်မှတ်ထုတ်ပေးသည့်ရုံးမှာ မန္တလေးနှင့် ရန်ကုန်တွင်သာ ရှိသည်။

^{၉၈} ၂၀၀၈ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် အခြေခံဥပဒေ

သဘာဝ သယံဇာတ အများအပြားရှိနေခြင်းကြောင့် ပြည်ထောင်စု အစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးတပ်ဖွဲ့များ တို့ကြားတွင် သယံဇာတများ ထိန်းချုပ်နိုင်ရေး၊ ပိုင်ဆိုင်နိုင်ရေး၊ ဝင်ငွေများရရှိရေးအတွက် သမိုင်းတလျှောက် အားပြိုင်မှုများ ရှိ လာခဲ့ပြီး ကာလရှည်ကြာမြင့်ခဲ့ပြီဖြစ်သော ပဋိပက္ခများကို ဖြစ်စေခဲ့ သည်။ ယင်းကိစ္စများအားလုံးကို နိုင်ငံရေးအရ ဖြေရှင်းရန်လိုအပ် သည်။

၂.၆။ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် ရွေးချယ်ရန်လမ်းကြောင်း

မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအတွက် အဓိကအခက်အခဲကြီးမှာ ပြုပြင်ပြောင်း လဲမှုများ အစီအစဉ်ချခြင်းဖြစ်သည်။ မည်သည့်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ကို ချက်ချင်းစမည်၊ မည်သည်ကိုတော့ နောင်တွင် ဆောင်ရွက် မည်ကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အခက်အခဲရင်ဆိုင်နေရသည်။ စီးပွားရေး နှင့်လူမှုရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်မူဘောင်တွင် နိုင်ငံ အဆင့် စီးပွားရေး (macroeconomic) ပြုပြင်ပြောင်းလဲ ရေးများ နှင့် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာ ငွေစီမံမှုတွင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများသည် အစိုးရ၏ ပထမဦးစားပေး ဟုဖော်ပြထားသည်။ ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီး ဌာနသည် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာစီမံမှု တိုးတက်လာစေရန် ချမှတ်ထား သည့် မဟာဗျူဟာများကို အကောင်အထည်ဖော်နေပြီး အခွန် စည်းကြပ်ခြင်းကဲ့သို့သော ကိစ္စရပ်များတွင် ကမ္ဘာ့ဘဏ်၊ နိုင်ငံတ ကာငွေကြေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့နှင့် အနီးကပ်လက်တွဲကာ ဆောင်ရွက် နေသည်။

ဒုတိယ ဦးစားပေးကိစ္စမှာ အစိုးရစုစည်းမှုကို အားဖြည့်ခြင်း ဖြစ်သည်။ မူဝါဒပိုင်း ဦးဆောင်ညှိနှိုင်းခြင်း၊ ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်း၊ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ဆောင်ရွက်စဉ် ပေါ် ပေါက်လာသည့် ပြဿနာများကို ရှင်းလင်းရသဖြင့် သမ္မတရုံးသည် အဓိကအရေးကြီးသည်။ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ထိထိရောက် ရောက် ဖြစ်ပေါ်စေရန်အတွက် အစိုးရသည် ဒုဝန်ကြီးများကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ရေး ယူနစ် (delivery units) ကို ဦးစီးစေပြီး နိုင်ငံတဝှမ်းတွင်ဖြစ်ပေါ်နေသည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းစဉ် တိုးတက်မှုများကို ဆွေးနွေးအကြံပေးစေသည်။ အစိုးရ ကော်မတီအသစ် (အစိုးရမဟုတ်သည့် စတိတ်ဟိုဒါ များလည်း ပါဝင်)ကို ဖွဲ့စည်းပြီး မြေယာ၊ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု၊ စီးပွားရေး ကဲ့သို့သော အရေးပါသည့်ကိစ္စရပ်များ၏ မူဝါဒပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု များကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်စေသည်။ ထိုကဲ့သို့ဆောင်ရွက်ခြင်း၏ ရလဒ်များမှာ အကောင်းအဆိုးရောထွေးပြီး ပြည်သူများနှင့် ဆွေး နွေးခြင်းဆိုသည်မှာလည်း အစိုးရအတွက် အသစ်အဆန်းဖြစ်နေဆဲ အခင်းအကျင်းတွင် မူဝါဒသစ်များရေးဆွဲခြင်းနှင့် ပြုပြင်ပြောင်း လဲမှုများ ပြုလုပ်ရာတွင် ပြည်သူများ ပါဝင်နိုင်ရန် ကြိုးစားအား ထုတ်မှုများ ရှိသည်ကို အသိအမှတ်ပြုရန်မှာလည်း အရေးကြီး သည်။

တတိယဦးစားပေးအနေဖြင့် ပြည်သူ့ရေးရာစီမံမှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး ကျွမ်းကျင်သူများ အကြံပေးချက်နှင့်အညီ ပြည်တွင်းမှ အကွဲအပြဲ များ ကျော်လွှားနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခများ ဖြေရှင်း နိုင်ခြင်းမရှိပါက နိုင်ငံ၏ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး တိုးတက်မှုမှာ နှစ်ပေါင်းများစွာ နောက်ကောက်ကျနေမည်ဖြစ်သည်။ ထိုကိစ္စနှင့် ပတ်သက်သည့် အထင်ရှားဆုံးသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုမှာ ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရများ ဖွဲ့စည်းပေးပြီး ပြည်သူ များ၏ နိုင်ငံရေးတောင်းဆိုမှုများ ပြုလုပ်နိုင်သည့် အခင်းအကျင်း ဖန်တီးပေးခြင်းဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့်တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများ တောင်းဆိုမှုများ ပြုလုပ်နိုင်ရန် ပြင်ဆင်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်း လုပ်ငန်းစဉ်၏ နောက်တဆင့်အနေဖြင့် အရေးပါသည့် တာဝန် များကို ပြည်ထောင်စုအဆင့်မှ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးသို့ လွှဲပြောင်းပေးရန်ဖြစ်သည်။ မြို့နယ်ကော်မတီများ ဖွဲ့စည်းပြီး ဖွံ့ဖြိုး ရေးစီမံကိန်းရေးဆွဲရာတွင် ပါဝင်စေသည့် သမ္မတ ဦးသိန်းစိန်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် ပြည်သူ့ရေးရာစီမံမှုတွင် ဒီမိုကရေစီ နည်းလမ်း ကျသည့် ချဉ်းကပ်မှုဖြစ်သည်။ အစိုးရပုဂ္ဂိုလ်ချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချနိုင်သ ကဲ့သို့ ဒေသခံများပေါ် အကြီးမားဆုံး သက်ရောက်မှုရှိမည့် အဆင့် ဖြစ်သော ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေးတွင် ပြည်သူ့အသံများ ပါဝင်စေ မည်ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းသည် ယခင် အာဏာရှင်အစိုးရအတွက် အပြောင်းအလဲကြီး ဖြစ်သော်လည်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများမှာ အရှိန်ယူနေသည့်အဆင့်တွင်သာ ရှိနေ သေးသည်။ အချို့သောကဏ္ဍများတွင် စစ်တပ်ပိုင် ကုမ္ပဏီများအား ဦးစားပေးခြင်းကို လျော့ချလျက်ရှိပြီး အခြားသော စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများနှင့်တူ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်စေရန် တောင်းဆိုမှုများ တနေ့တခြား အားကောင်းလာလျက်ရှိသည်။

သုံး။ ။ မူဝါဒဆိုင်ရာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် အချက်များ။

ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ဆောင်ရွက်ရမည့် အဓိကအရေးပါသည့် ကိစ္စရပ်များကိုအောက်တွင် စာရင်းပြုစုထားပါသည်။ အမျိုးသား ရင်ကြားစေရေးနှင့် ပဋိပက္ခဖြေရှင်းရေး အားထုတ်မှုများကို အထောက်အပံ့ ဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ပြီး ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများကို ဦးစားပေးသတ်မှတ်ခြင်း၊ အစဉ်လိုက် နေရာချထားခြင်းတို့နှင့် ပတ်သက်ပြီး ကျွမ်းကျင်သည့် နိုင်ငံတကာကျွမ်းကျင်သူများနှင့် ဆွေးနွေးမှုများ အကြိမ်ကြိမ် ပြုလုပ်ကာ မူဝါဒချမှတ်ရာတွင် ထောက်ထားရမည့်ကိစ္စများကို ဖော်ထုတ်ထားပါသည်။

၁။ အစိုးရစုစည်းမှု အားကောင်းအောင်ဆောင်ရွက်ခြင်း။ ။ ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုများ အောင်မြင်ရန်အတွက် ဦးဆောင်မှုကောင်း တစ်ရပ် လိုအပ်သည်။ နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများ၏ မူဝါဒရေးရာ ကျွမ်းကျင်

မှုရှိလာစေရန်အတွက် သမ္မတရုံးတွင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး မူဝါဒယူနစ်တစ်ခု ဖွဲ့စည်းပြီး မူဝါဒရေးရာ ပံ့ပိုးမှုများ ပြုလုပ်သွားရန် အလိုအပ်ဆုံးဖြစ်သည်။ သမ္မတရုံး၏ ပြည်သူ့ဆက်ဆံရေး လုပ်ငန်းကို တိုးချဲ့ခြင်းဖြင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ၏ တိုးတက်မှု များကို ပြည်သူများ ပို၍သိလာနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

၂။ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာစီမံမှု ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ဆက်လက် ဆောင်ရွက်ခြင်း။ ။ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာငွေများ ထိရောက်စွာစီမံခြင်း၊ အလိုအပ်ဆုံး နေရာများတွင် ဘတ်ဂျတ်ချထားသုံးစွဲခြင်း နှင့် အခွန်စည်းကြပ်သည့် စနစ်ကို တိုးတက်အောင်ဆောင်ရွက်နိုင် သည်ဆိုပါက ကာလတိုအတွင်း အောင်မြင်မှုများ မြင်တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ ဘတ်ဂျတ်လုပ်ငန်းစဉ်ကိုလည်း လွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ များမှ အချက်အလက်များ ရရှိနိုင်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်အဖြစ် အဆင့် မြှင့်တင်ရန် လိုအပ်သည်။ သို့မှသာ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာငွေနှင့် ပတ်သက်ပြီး အစိုးရ ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် အသုံးစရိတ်များတွင် ဝင်ရောက်ကူညီ စဉ်းစားပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနများ၏ ဘတ်ဂျတ်များ နှင့် ပတ်သက်ပြီး ဘဏ္ဍာရေး ဝန်ကြီးဌာနမှ မူဝါဒရေးရာတွင် ဝင်ရောက်လမ်းညွှန်နိုင်ရန် လုပ်ပိုင် ခွင့်များ ပေးအပ်သင့်သည်။

၃။ ကျွမ်းကျင်သည့် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများကိုမြှောက်စားခြင်း။ ။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုံ၊ ဘာသာစုံပါဝင်သည့် ခေတ်မှီ၊ ကျွမ်းကျင်မှု ပြည့်ဝပြီး ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိသည့် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းစနစ် တည် ထောင်ခြင်းသည် အစိုးရပေါ်ပြည်သူများ၏ ယုံကြည်မှု ပြန်လည် တည်ဆောက်ရာတွင် အရေးပါသည့် အဆင့်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ထူးချွန်သူကို နေရာပေးခြင်း၊ စုဆောင်းခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံသား အားလုံး လျှောက်ထားနိုင် သည့် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းခန့်ထားသည့်စနစ် ကိုကျင့်သုံးသင့်သည်။ နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများအား သင်တန်းပေးရာတွင် အခြေခံဥပဒေ၏ ဒီမိုကရေစီတန်ဖိုးများပါဝင်စေရန်၊ တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေး ဇောင်းပေးရန် လိုအပ်သည်။ နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများ၏ လစာ နှင့် ရာထူးသတ်မှတ်ချက်များကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် လိုအပ် သည်။

၄။ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရ အားကောင်းစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း။ ။ ထိရောက်ထက်မြက်သော အုပ်ချုပ်ရေး ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် ထိရောက်မှုရှိသည့် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး

အစိုးရများ ဖွဲ့စည်းခြင်း သည် များစွာ အထောက်အကူဖြစ်စေသည်။ သမ္မတရုံးတွင် အလုပ် အဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းပြီး ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရ များ၏ ပညာရေးကဏ္ဍ မူဝါဒများကို စောင့်ကြည့်ရန်လိုအပ်သည်။ လွှတ်တော် အခြေခံဥပဒေရေးရာ ကော်မတီအနေဖြင့် အခြေခံဥပဒေ ဇယား ၁ နှင့် ၂ ပြင်ဆင်ခြင်း ဥပဒေကြမ်းကို ပြင်ဆင်သင့်သည်။

၅။ ဝန်ဆောင်မှုပေးရာတွင် အဆင့်မြှင့်တင်ခြင်း။ ။ ပြုပြင်ပြောင်းလဲ ရေးများ၏ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ မိလ္လာ နှင့် ရေ၊ ဆည်မြောင်းနှင့် လမ်းများကဲ့သို့သော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ တိုးတက်လာစေကြောင်းကို အစိုးရအနေဖြင့် သက်သေပြရန်လိုအပ်သည်။ မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေး အဆင့်တွင် နိုင်ငံသားများ တိုင်ကြားနိုင်သည့် တိုင်ကြားရေး လုပ်ငန်းစဉ်ကို အစပြုသင့်သည်။ အစိုးရအဖွဲ့အနေဖြင့် ဝန်ဆောင် မှုပေးနေခြင်း တိုးတက်မှုကို ခြေရာခံနိုင်ရန် အတွက် အခြေခံ လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်မှု အချက်အလက်စနစ်တစ်ရပ်ကို တည် ထောင်ထားရမည်။

၆။ သန့်ရှင်းသည့်အစိုးရ။ ။ အကြီးအကျယ်ပြန့်နှံ့နေသည့် အကျင့်ပျက် လာဘ်စားမှုများကို ကျော်ဖြတ်နိုင်ရန်နိုင်သည်ဆိုပါ က အစိုးရပေါ် အယုံအကြည်မရှိမှုများ ပပျောက်စေနိုင်ပြီး ဝန် ဆောင်မှုပေးရာတွင်လည်း တိုးတက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ အကျင့်ပျက် လာဘ်စားမှု များ တိုက်ဖျက်ရန်နှင့် အခွန်ရှောင်မှုများ ပပျောက်စေရန် အခွန်စည်းကြပ်မှုစနစ်ကို အဆင့်မြှင့်တင်ရမည်။ အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများ ပစ္စည်းဝယ်ယူရာတွင် ဈေးပြိုင်ဝယ်ယူသည့် စနစ် ကျင့်သုံးစေခြင်းဖြင့် အလေအလွင့်များ လျော့ချနိုင်သည်။

၇။ နိုင်ငံပိုင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်း။ ။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး တိုးတက်မှုများအတွက် နိုင်ငံ ပိုင်လုပ်ငန်းများသည် အလွန်အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သည်။ ရေနံနှင့် ဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်းများ၊ စစ်တပ်ပိုင်ကုမ္ပဏီ များအပါအဝင် နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းများ၏ လုပ်ငန်းစီမံမှု အဆင့်မြှင့် တင်ခြင်းဖြင့် ၎င်းလုပ်ငန်းများ ထိရောက်မှုနှင့် တာဝန်ခံမှုကို မြှင့် တင်ရမည်။

လေး။ ။ အဓိကမေးခွန်းပုစ္ဆာများနှင့် ဆက်လက်လေ့လာဖတ်ရှုရန်

ဆွေးနွေးရမည့် အမေးပုစ္ဆာများ

- သမိုင်းတလျှောက် အမျိုးမျိုးသော ပြည်သူ့ရေးရာစီမံမှုပုံစံများကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာပြီးနောက် မည်သည့်အကြောင်းအရာများကို သင်ခန်းစာအဖြစ် မှတ်ယူနိုင်သနည်း။ သမိုင်းတလျှောက် ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍတွင် မည်သည့်အစိတ်အပိုင်းသည် အကျိုးပြုသနည်း၊ မည်သည့် အစိတ်အပိုင်းသည် အကျိုးမပြုသနည်း။
- ၂၀၁၆ မတ်လတွင် အာဏာရမည့် အစိုးရသစ်အနေဖြင့် ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများနှင့် ပတ်သက်ပြီး မည်သည့်နေရာ သို့မဟုတ် မည်သည့်အစိတ်အပိုင်းကို ဦးစားပေးဆောင်ရွက်သင့်သနည်း။
- လက်ရှိဆောင်ရွက်နေသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရန်၊ အချိန်ကိုက်ဖြစ်စေရန်အတွက် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်များကို မည်သည့်ပုံစံဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်မည်နည်း။ ဗမာအများစုနေရာယူထားသည့် ပြည်သူ့ကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ဆောင်ရွက်ရာတွင် လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားများ၏ လိုလားချက်များပါဝင်စေရန် အစိုးရအနေဖြင့် မည်သို့ဆောင်ရွက်နိုင်မည်နည်း။
- ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချရေးနှင့် ပတ်သက်ပြီး နိုင်ငံတကာမှ မည်သည့်ဖြစ်စဉ်သည် မြန်မာနိုင်ငံရှေ့ခရီးနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိသနည်း။
- ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို မည်သည့်နည်းလမ်း၊ မည်သည့်နှုန်းဖြင့် ဆောင်ရွက်သင့်သနည်း။

ဆက်လက်လေ့လာဖတ်ရှုရန်

Asian Development Bank (ADB). 2012. Myanmar in Transition. Manila: ADB.

Chit Saw, Kyi Pyar and Matthew Arnold. 2014. Administering the State in Myanmar: An Overview of the General Administration Department. Yangon: The Asia Foundation and Myanmar Development Research Institute - Centre for Economic and Social Development.

International Crisis Group (ICG). 2012. Myanmar: The Politics of Economic Reform. Brussels: ICG.

International Crisis Group (ICG). 2014. Myanmar's Military: Back to the Barracks? Brussels: ICG.

International Institute for Democracy and Electoral Assistance and Local Research Centre, 2015. English-Myanmar Glossary of Democratic Terms. <http://www.democraticglossary.org.mm/>

Kyaw. 2004. Changes in Territorial Administrative Structures and Role of Public Administrators in Myanmar (MPA thesis submitted to Yangon Institute of Economics). Yangon.

The Asia Foundation. 2014. Myanmar: Civic Knowledge and Values in a Changing Society. Yangon: The Asia Foundation.

World Bank Group. 2014. Global database of governance indicators. www.agidata.org.

World Bank Group. 2014. Country Policy and Institutional Assessment Database <http://data.worldbank.org/indicator/IQ.CPA.PUBS.XQ>.

The Asia Foundation

Improving Lives, Expanding Opportunities

**No.17, Thu Khi Tar Street
Pyi Thar Yar Residence Lane 1
15 Ward, Bauk Htaw, Yankin Township
Yangon, Myanmar**